

Renovasjonselskapet
for Drammensregionen IKS

Årsrapport 2016

Forord

Miljøtiltak skaper ofte et veldig stort engasjement. Grunnen er nok at det koster oss litt å endre atferd. Ingen liker å legge om sine reisevaner, spisevaner eller handlevaner. Samtidig vet vi innerst inne at det er helt nødvendig.

Vi som jobber i RfD er heldige. Vi får lov til å jobbe med et av de miljøtiltakene som koster innbyggerne svært liten innsats. Ingen kan vel påstå at de får redusert livskvalitet av å kaste bananskall og plastemballasje i ulike beholdere? Det krever lite av hver enkelt, men har stor verdi for fellesskapet.

For få år siden handlet renovasjon om å få avfall til å bli «borte». Så lenge beholderen ble tømt var det få som tenkte over hvor innholdet ble av. I dag er engasjementet et helt annet. Folk stiller både kritiske og reflekterte spørsmål. De interesserer seg for hva som skjer med avfallet, og hvilke produkter det blir til. Dette skal vi gjøre vårt beste for å informere om, og vi skal leve opp til ambisjonen om at alt du kaster blir til noe nytt.

Det siste året har media skrevet mye om hva som skjer når renovasjonstjenesten ikke fungerer godt nok. I noen

byer har man brukt ord som «søppelkrise». Selv om innbyggerne i vår region er godt fornøyde med renovasjonstjenesten, viser dette hvor viktig tjenesten er.

Engasjementet fra innbyggerne viser tydelig at 99 % ikke er godt nok. Dette er en tjeneste som bare må fungere. Som bestillerselskap er RfD prisgitt at vi har gode leverandører som utfører tjenesten på en tilfredsstillende måte. Vår oppgave er å kvalitetssikre denne leveransen og sørge for at innbyggerne får den tjenesten de har krav på.

Når RfDs selskapsstrategi skal revideres om kort tid vil et viktig tema være hvordan selskapets kompetanse best kan utnyttes til å oppnå eiernes og samfunnets klimamål. RfD har 22 medarbeidere med høy kompetanse, i tillegg til et nettverk av kvalifiserte leverandører. Det er denne kompetansen som er vår fremste innsatsfaktor for å løse det viktige samfunnsoppdraget som renovasjonstjenesten representerer.

2016 har vært et år med mange begivenheter, både hos RfD og i bransjen for øvrig. Det er spennende å være en del av dette, og vi ser frem til fortsettelsen.

Johan Remmen
Daglig leder

INNHold

Renovasjonsordningen i Drammensregionen	4
Administrasjonens arbeid.....	12
Årsberetning og regnskap	15
Eiermelding fra styret i RfD	37
Miljørappport.....	45
Ansatte 2016	55

Renovasjonsordningen i Drammensregionen

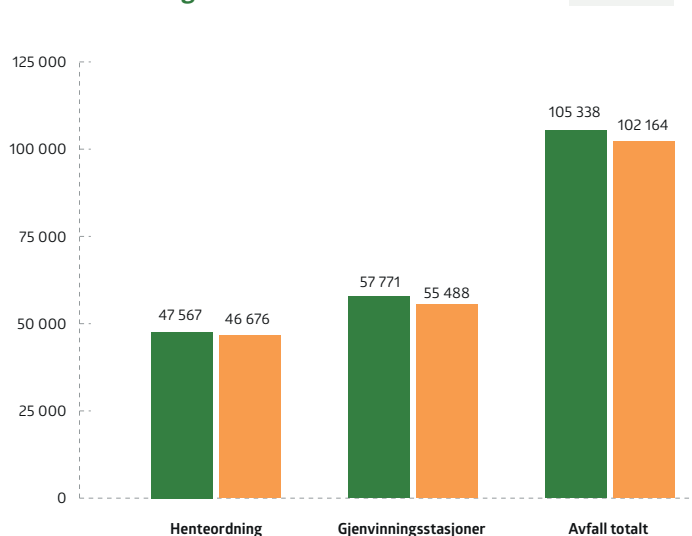
Renovasjonsselskapet for Drammensregionen IKS (RfD) er et interkommunalt selskap eid av ni kommuner i Buskerud og Vestfold: Drammen, Hurum, Lier, Modum, Nedre Eiker, Røyken, Sande, Svelvik og Øvre Eiker.

RfD forvalter renovasjonstjenestene på vegne av eierkommunene og samler inn avfall fra husstandene i regionen. Renovasjonstjenesten skal være miljøvennlig, brukervennlig og kostnadseffektiv.

RfD skal levere en bærekraftig renovasjonstjeneste basert på avfallsforebygging, ombruk, kildesortering og gjenvinning. Selskapet skal etterleve nasjonale avfalls mål for gjenvinning av avfallet på best mulig måte for miljøet.

Avfallsmengden har gått ned med 3 prosent fra 2015 til 2016, fra 105 338 tonn i 2015 til 102 164 tonn i 2016. Dette er positivt, siden avfallsreduksjon er det øverste målet i avfallspolitikken.

Innsamlet mengde avfall tonn 2015-2016

Avfallsmengden har gått ned med over 3000 tonn fra 2015 til 2016.

KILDESORTERINGSORDNINGEN

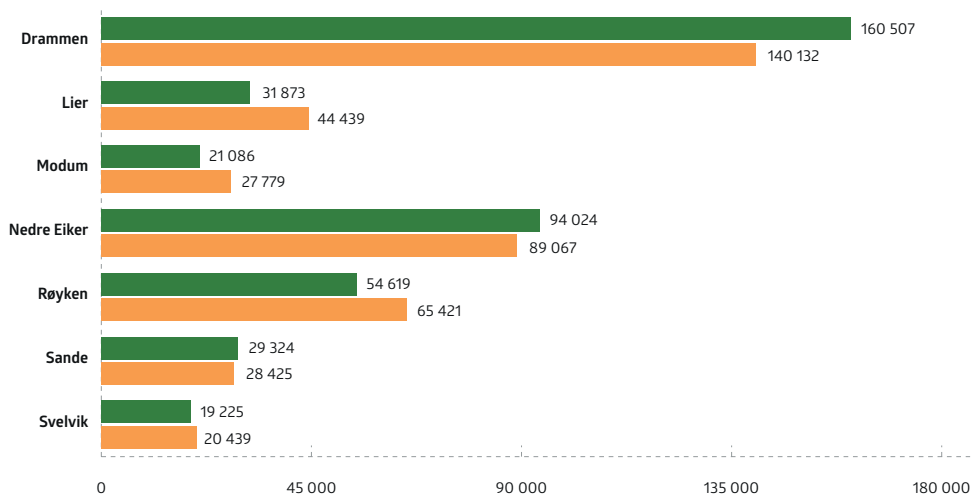
Avfall er en ressurs som brukes til å lage nye produkter. Å gjenvinne avfallet forurensar mindre enn å lage produkter av jomfruelig materiale. Skal vi kunne gjenvinne avfallet til nye produkter, må vi holde de forskjellige råstoffene fra hverandre. Derfor må alle innbyggerne kildesortere.

Avfallet fra husstandene i Drammensregionen samles inn hjemme og fra gjenvinningsstasjoner. I 2016 ble 46 prosent av avfallet hentet hjemme, mens 54 prosent ble levert på gjenvinningsstasjonene.

RfD samlet i 2016 inn totalt 102 164 tonn avfall fra innbyggerne i Drammensregionen.

Hjemme hos innbyggerne henter RfD nå fem avfallstyper: matavfall, restavfall, papiravfall, plastemballasje og glass- og metallemballasje. Henteordningen for glass- og metallemballasje ble innført kommunevis i løpet av 2014 og 2015 og omfatter nå hele regionen. Seks av kommunene har også innsamling av hageavfall én gang i året. RfDs returpunkter ble lagt ned mot slutten av 2015. 2016 er første hele driftsår hvor glass- og metallemballasje kun hentes hjemme, istedenfor at innbyggerne selv måtte bringe dette avfallet til returpunktet. Innsamlet mengde har økt med over 60 prosent etter at denne ordningen ble endret.

Besøk gjenvinningsstasjoner 2015-2016

Totalt var det ca. 5000 flere besøkende på RfDs gjenvinningsstasjoner i 2016 enn i 2015.

På gjenvinningsstasjonene kan private husholdninger levere avfall kostnadsfritt, siden bruk av gjenvinningsstasjonene er inkludert i renovasjonsgebyret. Næringskunder og innbyggere utenfor RfDs kommuner må betale for levering. Innbyggerne i regionen kan fritt benytte alle de syv gjenvinningsstasjonene, uavhengig av hvilken kommune de bor i.

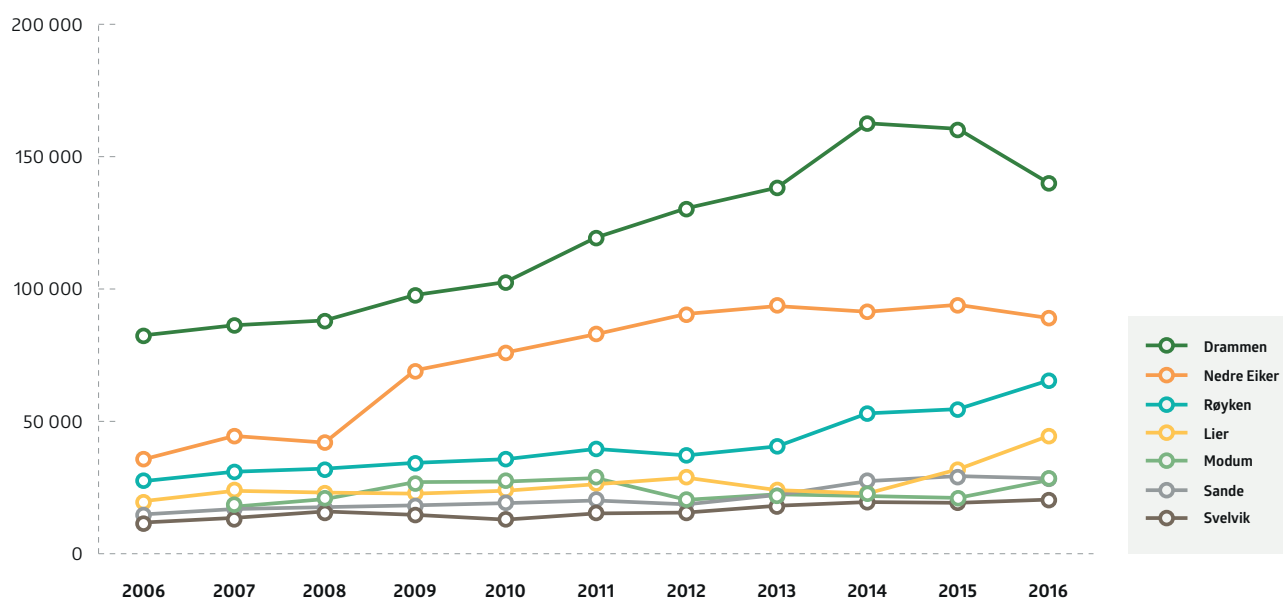
Antall besøkende på gjenvinningsstasjonene har økt kraftig de siste årene. Siden RfD ble etablert i 2002, er antall besøkende mer enn tredoblet. I 2016 hadde de syv gjenvinningsstasjonene til sammen 415 702 besøkende.

RfD har utviklet et nytt og moderne konsept for gjenvinningsstasjoner for å ivareta denne store økningen.

I 2015 ble det bygget ny stasjon i Lier og Røyken etter det nye konseptet. Dette gir seg utslag i antall besøkende på de ulike gjenvinningsstasjonene i 2016, sammenlignet med året før. Mens gjenvinningsstasjonen på Lindum i Drammen har hatt en nedgang i antall besøkende, har begge de to nye stasjonene hatt en tilsvarende økning i antall besøkende.

Endringen i bruksmønsteret på gjenvinningsstasjonene tyder på at innbyggerne som bor i nærheten av de to nye gjenvinningsstasjonene er godt fornøyde med det nye tjenestetilbudet. De nærmeste årene er det planlagt å bygge nye gjenvinningsstasjoner både i Eiker og Drammen, mens andre stasjoner skal rustes opp.

Besøk på gjenvinningsstasjoner 2006-2016

Lindum i Drammen og Mile i Nedre Eiker er fortsatt de største gjenvinningsstasjonene, selv om besøket har gått noe ned. En viktig årsak til nedgangen på Lindum og Mile er at det er bygget nye og moderne anlegg i Lier og Røyken.

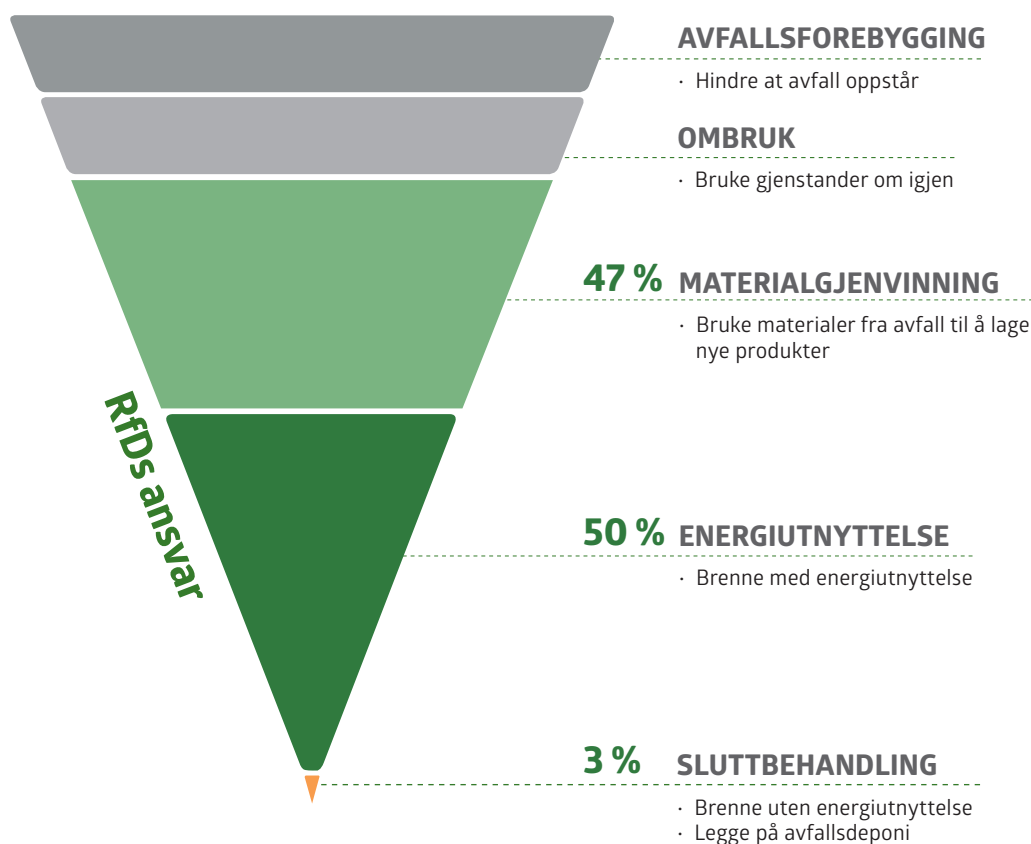
AVFALL SOM RESSURS

Tidligere handlet avfallsbehandling om å kvitte seg med et problem. I dag handler det om å utnytte de ressursene som finnes i avfallet. Gjennom materialgjenvinning blir avfallet omdannet til råvarer for produksjon av nye produkter. På denne måten sparer vi naturen for uttak av nye råvarer, vi sparer energi, og det er bra for miljøet. Avfall som ikke kan materialgjenvinnes, blir energi-utnyttet ved forbrenning. På denne måten omdannes restavfallet til energi som erstatter andre energikilder.

Avfallshierarkiet viser prioriteringene innen norsk avfallspolitik, som også er RfDs prioriteringer. Målet er

at avfallet skal behandles så høyt opp i pyramiden som mulig. RfDs operative ansvar er primært knyttet til de tre nederste trinnene. Selskapet bidrar også gjennom påvirkning og holdningsskapende arbeid på de to øverste trinnene, for eksempel gjennom kommunikasjonstiltak og undervisning av ungdomsskoleelever i regionen. RfD har også tilbud om innlevering av gjenstander til ombruk på alle gjenvinningsstasjonene. Når brukbare gjenstander blir levert til ombruk får de lengre levetid, og avfallsmengdene reduseres. Dette er svært bra for miljøet, og har en høyere prioritering enn gjenvinning i de nasjonale avfallsmålene.

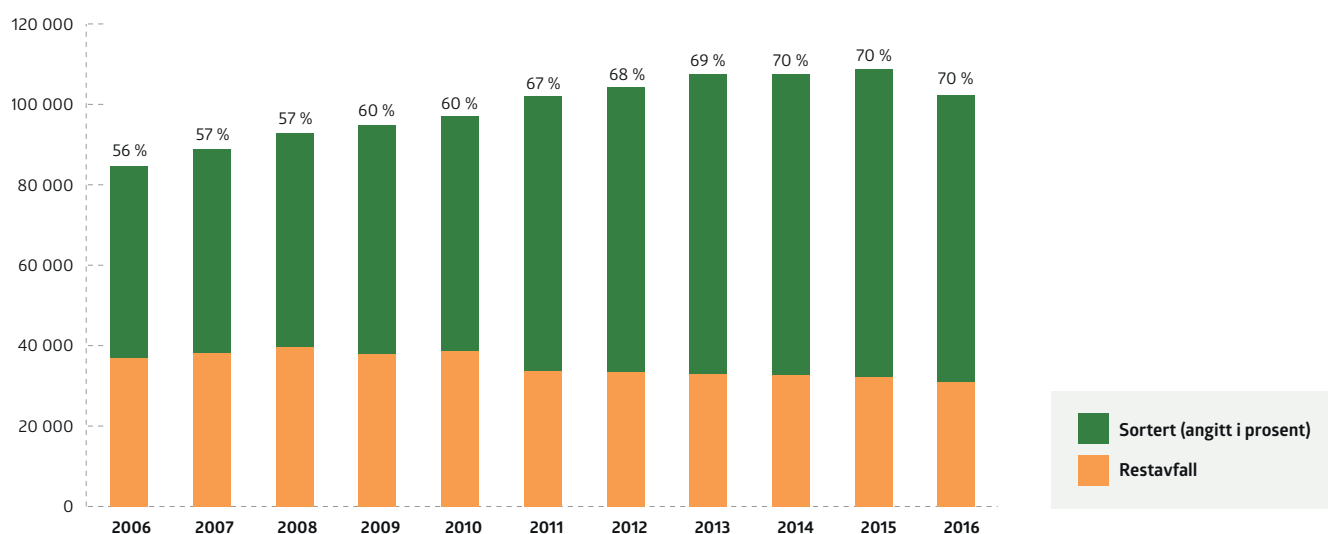
Avfallspyramiden

Når innbyggerne kildesorterer har vi muligheter til å materialgjenvinne avfallet. Restavfall er det som er igjen etter at innbyggerne har kildesortert. Det er gledelig at restavfallsmengdene har gått ned de siste årene, noe som er et uttrykk for bedre kildesortering. Nedgangen fortsetter også i 2016. Samtidig var det en nedgang i

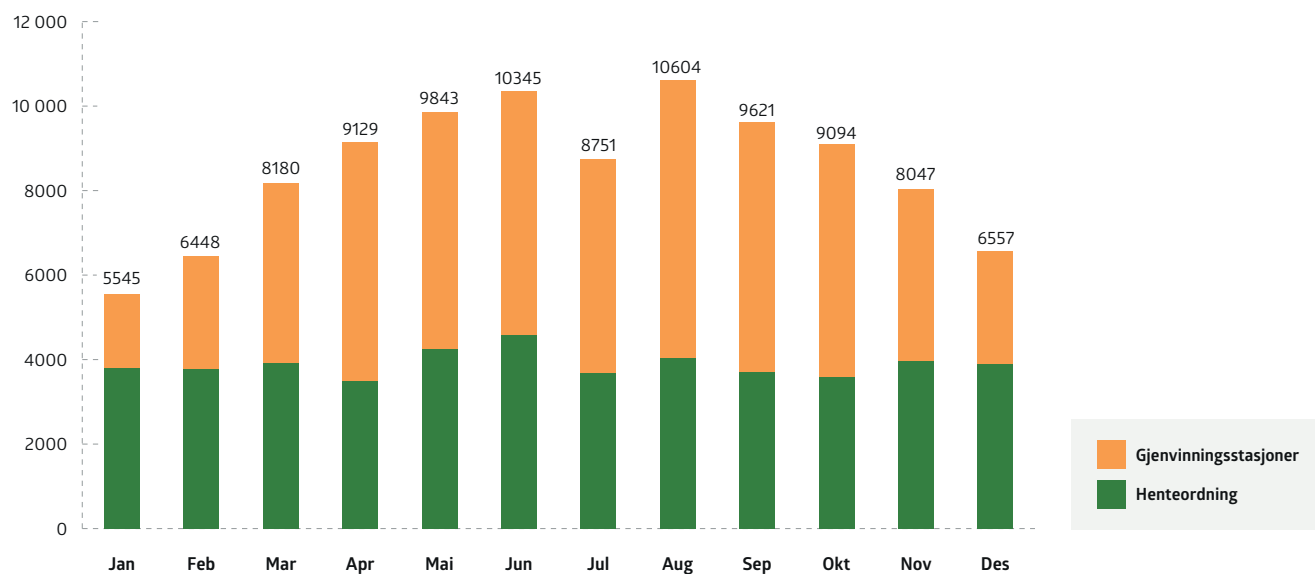
mengdene for sortert avfall i 2016. Dette skyldes delvis at ombruk og rene masser ikke lenger defineres som avfall i statistikken, men også at hver innbygger har produsert mindre avfall. I 2016 leverte hver innbygger i Drammensregionen 515 kg avfall. Av dette ble 70 prosent av avfallet sortert av innbyggerne.

Avfallsmengder (tonn) og sorteringsgrad 2006-2016

Nedgangen i restavfallsmengdene er et uttrykk for bedre kildesortering.

Avfallsmengder per måned 2016

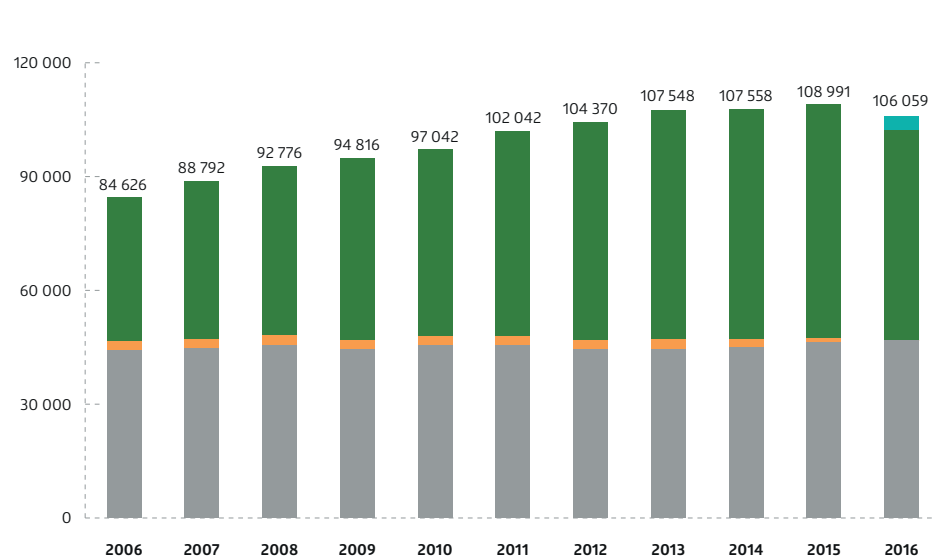

Avfallet som hentes hjemme har relativt små sesongvariasjoner, mens gjenvinningsstasjonene er mest benyttet vår og høst.

Den totale avfallsmengden RfD samlet inn via henteordning og gjenvinningsstasjoner i 2016, var 102 164 tonn. 46,8 prosent av dette husholdningsavfallet ble materialgjenvunnet til nye produkter. Slik utnyttelse er svært positivt for miljøet, noe som også fremgår av RfDs miljørapport (se eget avsnitt). 50,5 prosent av husholdningsavfallet ble utnyttet til energi. Av dette er

en stor andel trevirke som benyttes til brensel. Dette gir en høyere utnyttelse enn forbrenning av restavfall. Den totale gjenvinningsgraden er dermed på 97,3 prosent, noe som er godt over landsgjennomsnittet. Deponering av avfall, som tidligere var en vanlig behandlingsform, foregår nå kun unntaksvis, og da med avfallstyper som krever spesialbehandling.

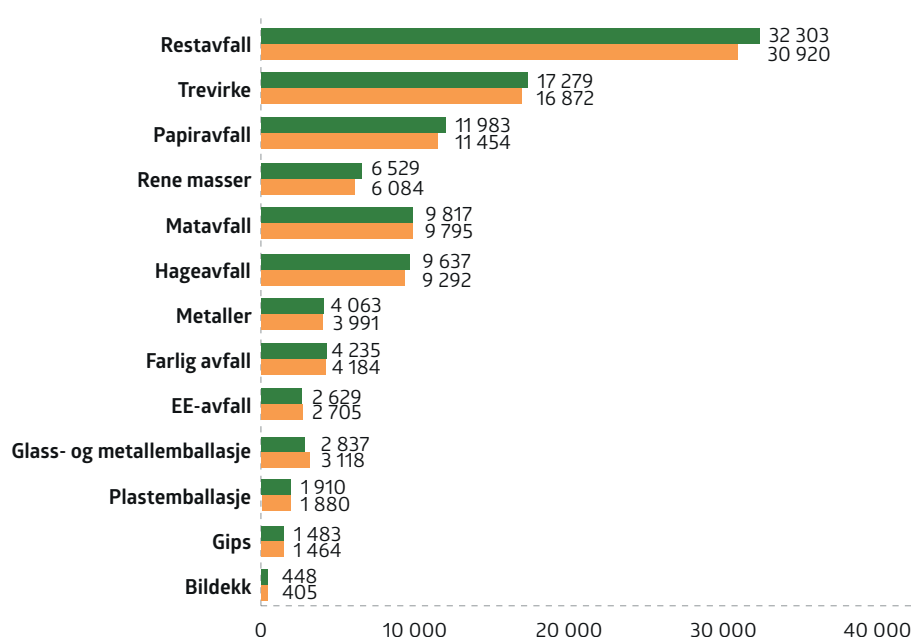
Husholdningsavfall i Drammensregionen 2006-2016 (tonn)

Det turkise feltet i 2016 angir en endring i rapporteringsformen, som medfører at enkelte mengder ikke lenger rapporteres som avfall. Dette er i henhold til veileder fra Avfall Norge, som sikrer lik rapportering til SSB. Rene masser, tekstiler og ombruk skal ikke lenger rapporteres som avfall.

Dersom man hensyntar denne endringen i rapportering er det en reell nedgang i avfallsmengde på ca. 3000 tonn fra 2015 til 2016.

Tonn per avfallstype

De fleste avfallstyper har hatt redusert volum i 2016. Største reduksjon er det på restavfall, som har hatt en nedgang på ca. 1400 tonn.

Glass og metallemballasje har størst økning med 280 tonn. Dette tyder på at den nye innsamlingsordningen blir godt mottatt.

Oversikt over RfDs leverandører i 2016

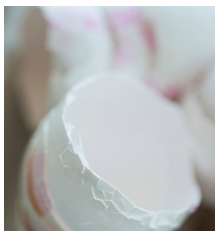
Henteordning				
Avfallstype	Tonn	Leverandører pr. 31.12.16	Behandlingssted	Største sluttprodukt
Restavfall	24 947	Rekom	Sarpsborg og Åmotsfors	Industriell energi og elektrisitet
Matavfall	10 639	Lindum	Tønsberg	Biogass og biogjødsel
Papiravfall	10 070	Stena Recycling	Gøteborg	Papirprodukter
Glass- og metallemballasje	3 272	Syklus	Fredrikstad	Isolasjon, glass og metall
Plastemballasje	1 425	Grønt Punkt Norge	Tyskland	Plastprodukter
Hageavfall	351	Lindum	Drammen	Jord- og kompost-produkter
Totalt	50 704			
Gjenvinningsstasjoner				
Avfallstype	Tonn	Leverandører pr. 31.12.16	Behandlingssted	Største sluttprodukt
Trevirke	17 608	Lindum	Hønefoss, Halden og Lier	Fjernvarme og industriell energi
Hageavfall	9 331	Lindum	Drammen	Jord- og kompost-produkter
Restavfall	8 316	Norsk Råvare og Lindum	Sarpsborg, Oslo og Linköping	Fjernvarme og industriell energi
Betong, keramikk og porselen	6 350	Lindum	Drammen	Overdekking på deponier og veibygging
Metaller	4 165	Lindum og Norsk Gjenvinning	Hokksund og Fredrikstad	Metallprodukter
Rene masser	3 739	Lindum	Drammen	Overdekking på deponier
Elektrisk og elektronisk avfall	2 822	Norsk Gjenvinning	Sørum og Katrineholm	Plast- og metallprodukter
Impregneret treverk	2 550	Lindum og RagnSells	Linköping	Fjernvarme og elektrisitet
Papp/papiravfall	2 285	Stena Recycling	Göteborg	Papirprodukter
Gips	1 528	RagnSells og Lindum	Svelvik	Gipsplater
Farlig avfall (ulike typer)	1 023	Norsk Gjenvinning	Ulike anlegg i Europa	Energi og spesialdeponi
Plastfolie og plastemballasje	537	Norsk Gjenvinning og Grønt Punkt Norge	Slovakia og Tyskland	Plastprodukter
Bildekk og felger	423	RagnSells	Helljestorp og Hokksund	Granulat til kunstgress og metall
Isolerglassruter (miljø-farlige)	410	PCB Sanering og Ruteretur	Kumla og Fredriksstad	Fjernvarme og nye glassprodukter
Blyakkumulatorer	248	Norsk Gjenvinning	Ulike anlegg i Europa	Bly materialgjenvinnes
Tekstiler, klær og sko	186	Renotec	Polen	Ombruk, matter og pussefiller
Ombruksgjenstander	134	Fretex	Drammen	Blir brukt på nytt
Asbest	122	Norsk Råvare	Moss	Spesialdeponi
Glass- og metallemballasje	112	Syklus	Fredrikstad	Isolasjon, glass og metall
EPS (isopor)	57	FFF Hage og Miljø	Sandnes	Plastprodukter
Mat, fett og vegetabilsk olje	8	Lindum	Drammen	Biogass
Totalt	61 955			

Denne oversikten viser alle mottatte mengder, herunder også næringsavfall, rene masser og ombruksgjenstander. Oversikten over behandlingen er forenklet og noen avfallstyper har flere sluttprodukter enn nevnt her.

Hva blir avfallet til?

Avfall som materialgjenvinnes inngår som råstoff til nye produkter.

Avfall som energigjenvinnes blir utnyttet til elektrisk kraft.

MATAVFALL

Matavfallet som samles inn blir omgjort til biogass og biogjødsel. Biogassen erstatter fossilt drivstoff, og regnes for å være den beste ressursutnyttelse som er mulig å oppnå for matavfall. Biogass fra vårt matavfall benyttes bant annet som drivstoff for busser og renovasjonsbiler i Vestfold. Biogjødselen er et kompostprodukt av høy kvalitet, og benyttes i landbruket.

PAPIRAVFALL

Papiravfallet som samles inn er en blanding av aviser, drikkekartonger, esker, bølgepapp osv. Papir, kartong og papp blir etter-sortert maskinelt for en optimal utnyttelse, kuttet opp i mindre biter og bløtlagt. Plastbelegg, korker og aluminium blir fjernet. Papirmassen inngår som råstoff til nye papirprodukter. Ved å gjenvinne papiravfall reduseres både behovet for hogst av skog, og forbruk av energi til papirproduksjon.

PLASTEMBALLASJE

Plastemballasjen samles inn og presses før den fraktes til store sorteringsanlegg. I dag sendes all plastemballasje samlet inn fra norske husholdninger til tre forskjellige sorteringsanlegg i Tyskland og ett i Finland gjennom Grønt Punkt. Plasten vaskes, sorteres i ulike kvaliteter og omdannes til råstoff for nye plastprodukter (granulat). Produkter som lages av resirkulert plast er for eksempel takrenner, bærepøser og støyskjermer.

GLASS- OG METALLEMBALLASJE

Glass- og metallemballasje leveres samlet, og blir maskinelt etter-sortert i Fredrikstad. Glasset blir sortert videre i ulike farger, før det blir benyttet til råstoff i nye produkter. Resirkulert glass brukes både til byggematerialer, isolasjon og nye glassprodukter. Metallet smeltes om til nye metallprodukter. Det er svært energibesparende å gjenvinne glass og metall fremfor å lage nytt.

RESTAVFALL

Restavfall er avfallet som er igjen når alt som kan materialgjenvinnes er sortert ut. Restavfallet som samles inn i Drammensregionen, sendes til energigjenvinningsanlegg som produserer elektrisk kraft eller fjernvarme. Tidligere var det vanlig å deponere restavfall på «fyllinger», men dette skjer ikke lenger.

FARLIG AVFALL

Avfall som inneholder stoffer som er farlige for mennesker, dyr og natur defineres som farlig avfall. Det er særdeles viktig for miljøet at dette avfallet blir skilt ut. De farlige stoffene blir behandlet på den måten som er best egnet for den enkelte avfallstypen. Noen av stoffene kan brennes på høy varme, noen stoffer kan brukes på nytt, mens andre ikke har annen egnet sluttbehandling enn forsvarlig deponering. På denne måten får vi de farlige stoffene ut av kretsløpet.

ELEKTRISK OG ELEKTRONISK AVFALL

Elektrisk og elektronisk avfall (EE-avfall) inneholder miljøfarlige stoffer. Ved å gjenvinne EE-avfallet unngår vi at miljøgifter slipper ut i naturen. EE-avfallet blir derfor først miljøsanert, slik at de farlige stoffene tas ut av kretsløpet. Deretter blir metaller, glass og plast i produktene sortert og gjenvunnet.

TREVIRKE

Trevirke er et materiale som egner seg godt til energiutnyttelse. Trevirke fra Drammensregionen energiutnyttes ved forbrenning. Trevirke som leveres på gjenvinningsstasjonene blir sortert etter type, kvernet til flis og benyttet til ulike brenselprodukter.

HAGEAVFALL

RfD har mottak av hageavfall på alle gjenvinningsstasjonene, og i tillegg en årlig innsamling fra husstandene i seks av kommunene. Hageavfallet blir kvernet og kompostert. Dette blir til nye jordprodukter av høy kvalitet, som selges til bruk i hager og parker.

OMBRUK

RfD har lagt til rette for ombruk på alle gjenvinningsstasjonene. Her kan de besøkende sette fra seg brukte gjenstander de mener andre kan ha bruk for. Dette er et populært tilbud som mange benytter seg av. På de nye stasjonene i Lier og Røyken er ombruket blitt flyttet innendørs og har fått større areal. På disse stasjonene er det innført en prøveordning der innbyggerne leverer gjenstander som Fretex henter ut for gjenbruk og salg.

Administrasjonens arbeid

RfD ivaretar bestillerfunksjonen for renovasjon i ni kommuner. Selskapet hadde 22 ansatte ved utløpet av 2016. Alle ansatte har arbeidssted på Grønland 1 i Drammen. Siden RfDs tjenesteproduksjon foregår gjennom anbud, arbeider selskapets ansatte i hovedsak med innkjøp, utvikling, kontraktsforvaltning, økonomi, saksbehandling og kommunikasjon. Administrasjonens arbeid baserer seg på selskapsstrategien som ble vedtatt i desember 2013, samt gjeldende eierstrategi som ble revidert i 2016.

- Eksisterende renovasjonsforskrift er fra 2006, og RfD har foretatt en planlagt revidering. Målet er å få til en samordnet forskrift politisk behandlet i alle ni kommunestyre innen juni 2017.
- RfD er i gang med planleggingen av utvidet hytte-renovasjon for plast-, glass- og metallemballasje for eksisterende hytteabonnenter. Hytter som i dag ikke har tilbud om renovasjon vil få et tilbud om dette.
- RfD har startet arbeidet med å etablere en ny hoved-omlastingsstasjon for alle avfallstyper. Flere konkrete lokasjoner har vært vurdert og en anbudskonkurranse vil bli avholdt i 2017.

- Det planlegges nye gjenvinningsstasjoner i Eiker og Drammen etter samme konsept, samt oppgraderinger på eksisterende små stasjoner. I Eiker er selskapet i dialog om en mulig tomt, mens det i Drammen er større utfordringer med å finne egnet tomt.
- Kontrakten om innsamling av avfall fra husstandene har vært på anbud i 2016. RenoNorden, som også har dagens kontrakt, vant anbudet. I tildelingen av kontrakten la RfD stor vekt på oppdragsforståelse, miljø og kvalitet i tjenesten, samt krav til gode arbeidsforhold som tarifflønn, HMS, arbeidstid og fortrinnsrett. Det pågår et eget prosjekt for implementering av denne kontrakten og å kvalitetssikre overgangen. Første revisjon i forhold til arbeidsmiljø er planlagt gjennomført allerede før oppstart av kontrakten.

DRIFT OG UTVIKLING

Driften foregår gjennom forvaltning av mer enn hundre løpende kontrakter innen innsamling, drift og avsetning av avfall. I anbudskonkurranse stiller RfD strenge krav til arbeidsmiljø og arbeidsvilkår hos bedrifter som utfører oppdrag på vegne av selskapet.

Ansatte i RfD.

RfD stiller også omfattende krav til egenrapportering fra leverandørene via kvalitetssystem. For å verifisere forholdene har selskapet også et program for regelmessige revisjoner utført av tredjepart.

I 2016 var det oppstart for nye kontrakter for drift- og avsetning fra fem gjenvinningsstasjoner. Det ble også inngått ny avtale om innsamling av avfall fra 200.000 innbyggere i ni kommuner. Denne kontrakten er RfDs førstelinje, og selskapets desidert største kontrakt. Avtalen om behandling av matavfall har vært på anbud og ble tildelt Lindum AS, som behandler matavfallet på «Den Magiske Fabrikken» i Tønsberg. Dette medfører mindre transport og bedre ressursutnyttelse enn tidligere.

RfD er avfallsfaglig høringsinstans i reguleringsplaner og utbyggingsprosjekter i alle ni eierkommuner. I 2016 utgjorde dette ca. 100 uttalelser, og antallet er sterkt økende. Gode renovasjonsløsninger er en av forutsetningene for å lykkes i moderne byutvikling, og RfD ønsker å fortsette å ha fokus på dette.

RfD drifter syv gjenvinningsstasjoner i regionen. 90 ansatte arbeider på hel- eller deltid på gjenvinningsstasjonene. De gjør et viktig arbeid i å veilede og hjelpe de besøkende. Dette gir god kundetilfredshet og økt kildesortering. Brukerundersøkelser viser at de besøkende er godt fornøyde med tilbudet på gjenvinningsstasjonene og med jobben de ansatte gjør.

RfD har ca. 170.000 avfallsbeholdere plassert hos husstandene i Drammensregionen. Når fem ulike avfallstyper skal hentes hjemme, utgjør dette et betydelig arbeid. I 2016 gjennomførte 55 renovatører fordelt på 40 renovasjonsbiler hele 4,4 millioner beholdertømminger. Det ble mottatt 2.400 meldinger om manglende eller forsinket tømming, noe som utgjør

en halv promille. Dette er svært lavt, sammenlignet med andre områder. Brukerundersøkelser viser også at innbyggerne i Drammensregionen er svært godt fornøyde med tjenesten med avfallshenting som RfD leverer.

Stadig flere borettslag og sameier velger nedgravde avfallscontainere. Dette gjelder både etablerte bygg og nybygg. I 2016 ble det satt ut 138 nedgravde avfallscontainere på 22 ulike anlegg. Totalt har RfD nå 319 nedgravde avfallscontainere fordelt på 54 anlegg.

KOMMUNIKASJON

RfDs kommunikasjonsavdeling har ansvar for selskapets eksterne og interne kommunikasjon i ulike kanaler, både massekommunikasjon og en til en kommunikasjon.

RfDs kundeservice besvarer innbyggernes mange spørsmål om renovasjon. I 2016 besvarte de ca. 20 000 telefonhenvendelser og ca. 8 500 henvendelser på e-post. Mange henvendelser besvares også via Facebook, hvor over 6 000 personer følger RfD. Kundeservice fikk inn 1 560 saker til behandling i 2016. Omtrent en tredel av disse gjelder søknad om fritak fra renovasjon. Kundeservice har også håndtert 2 500 henvendelser fra eiendomsmeglere via tjenesten Infoland, som er en tjeneste RfD tilbyr mot betaling.

RfD har lenge tilbudt varsling om hentedager på app og SMS. Nesten 9 500 innbyggere har lastet ned RfDs app «Hentedager» i 2016, og over 13 500 får varsling om hentedager på SMS. Kildesorteringskalender på papir ble fulldistribuert siste gang i desember 2013. Overgangen til bestillingsordning ga en reduksjon i antall utsendte kalendere på om lag 80 prosent. For henteåret 2016 ble det ikke laget en full kalender, men en enkel oversikt over hentedager. 5 500 personer har bestilt denne oversikten på papir, som er en halvering fra året før.

Skisse på de nye renovasjonsbilene som kommer i 2017.

RfD tilbyr undervisning i kildesortering til alle ungdomsskolene i regionen. Undervisningen gjennomføres på gjenvinningsstasjonene. I 2016 deltok 53 skoleklasser i undervisningen, noe som tilsvarer 1 352 elever. RfD har i tillegg undervisning for introduksjonsklasser for flyktninger og innvandrere samt asylmottak.

Et sentralt arbeid for kommunikasjonsavdelingen var i 2016 å utarbeide ny kommunikasjonsstrategi. Denne vil bli ferdigstilt og behandlet i 2017. Det ble også utviklet ny profil med designmanual, ny logo med mer.

I henhold til RfDs selskapsstrategi skal selskapet satse på fremtidsrettet brukerkommunikasjon. I 2016 ble det relansert nye nettsider, rfd.no. De nye nettsidene er blitt mer brukerorienterte og vil tilby flere selvbetjeningsløsninger i fremtiden. Det er også lagt til rette for en chat-tjeneste, for å imøtekomme brukernes ønsker og behov for dialog.

ØKONOMI

RfDs økonomimodell er i 2016 blitt bearbeidet og endret. Formålet er færre konti, effektivisering, bedre muligheter for kontroll, oversikt over mengder i økonomisystemet Agresso samt implementering av nye moduler. Egen anleggsmodul ivaretar behovet for sikkerhet, oversikt og kontroll. Denne modulen er særlig viktig nå som selskapet har hatt, og står overfor store investeringer i gjenvinningsstasjoner og beholdere/containere til nye henteordninger for hytter.

En ny planleggingsmodul i økonomisystemet gir mer effektiv og utvidet benyttelse i budsjettarbeider. Samtidig kan prognoser legges direkte inn systemet, for bedre oppfølging og kontroll. Muligheten for å registrere mengder i økonomisystemet er blitt utvidet til innsamlings-, omlastings- og behandlingsmengder. Dette gir bedre oversikt og kontroll, samt mer effektiv registrering og rapportering.

Selskapet har tatt i bruk en integrert elektronisk løsning mot Kemneren i Drammen for kommunene Drammen, Hurum, Røyken, Sande og Svelvik. En tilsvarende løsning er tatt i bruk i samarbeid med Skatteoppkreveren i Eiker for kommunene Nedre Eiker og Øvre Eiker. Krav overføres elektronisk og oppdateres jevnlig for betalinger. Dette gir rasjonell drift og forbedret dialog ved kundesamtaler.

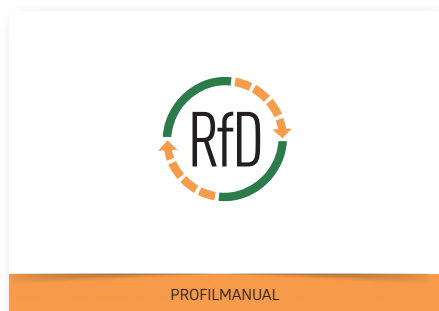
Siden 2015 har området selvkost for farlig avfall næring vært skilt ut som eget område. Omfanget av selvkost næring har vært større enn forventet. På sikt legges det opp til å få en mer effektiv løsning ved utnyttelse av vektprogrammer, ordregistrering, felles databaser og elektronisk samkjøring ved fakturering.

Planlagt oppgradering av økonomisystemet Agresso til ny versjon ble utsatt til 2017. Det foreligger også planer om oppgradering av grunnlagsdatasystemet KomTek. Dette vil gi nye muligheter og det planlegges en endring av dagens fakturaløsning. Ny løsning vil ha som mål å tilby nye og flere formater (elektronisk faktura, faktura på epost, Digipost, Vipps osv.) Den nye løsningen vil også ha mer rasjonell og kostnadseffektiv drift.

Gjennom en rammeavtale med Kommunalbanken, som Drammen kommune er tilsluttet, har selskapet tatt opp et langsiktig lån på til sammen 200 millioner kroner. Lånet dekker investeringer i gjenvinningsstasjoner og beholdere/containere for nye henteordninger.

Ernst & Young AS vant anbudet for revisjonstjenester og ble valgt som ny revisor av representantskapet 18. april 2016.

Det utarbeides flere årlige prognoser basert på tall fra de budsjettansvarlige. Dette brukes i selskapets rapportering og økonomioppfølging. I løpet av 2016 har det vært utarbeidet fire prognoser som i ettertid har vist seg å være i godt samsvar med årsregnskapet.

ÅRSBERETNING OG REGNSKAP

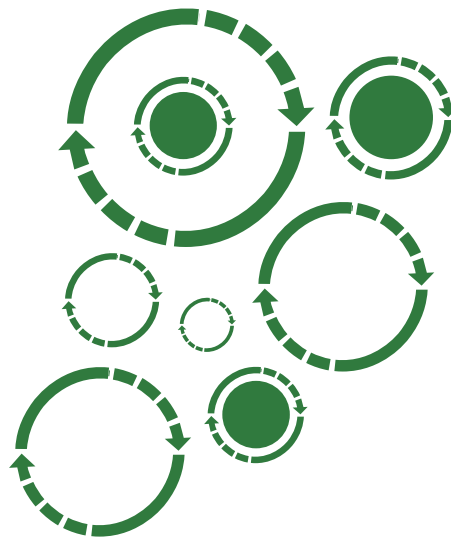
for driftsåret 2016

Renovasjonsselskapet for
Drammensregionen IKS

Årsregnskap

- Resultatregnskap
- Balanse
- Noter
- Kontantstrømoppstilling

Revisjonsberetning

Styrets årsberetning for 2016

1. STYRETS SAMMENSETNING

Styret har i 2016 bestått av:

George Fulford,
styrets leder

André Tangerud,
nestleder

Kari Solberg Økland,
styremedlem

Per Håvard Kleven,
styremedlem

Anne Kristine Teigen,
styremedlem

Gry Nessjøen,
ansattes observatør

Det er avholdt 8 styremøter i 2016.

2. OPPSUMMERING OG KORT OM VIRKSOMHETEN

Renovasjonsselskapet for Drammensregionen IKS (RfD) har ansvar for innsamling og behandling av husholdningsavfall fra innbyggerne i ni kommuner. Dette er en lovpålagt kommunal oppgave som selskapet utfører etter delegasjonsvedtak fra eierkommunene.

Selskapet har i 2016 hatt lavere investeringer enn foregående år, siden to store byggeprosjekter ble fullført i 2015. Det har i 2016 vært utlyst flere store anbudskontrakter innenfor innsamling og avsetning av avfall. Ved alle nye kontrakter har det vært stor fokus på miljø og videreutvikling av tjenestetilbudet.

Regnskapet for 2016 viser et økonomisk resultat som er bedre enn budsjett. Dette gir en lavere belastning på selvkostfondet enn planlagt. Med bakgrunn i tidligere overskudd og økende selvkostfond ble renovasjonsgebyret for 2016 satt lavere enn kostnaden til renovasjonstjenesten. Det ble budsjettet med et underskudd. Dette er i henhold til retningslinjer for selvkost og skal bidra til å redusere selvkostfondet.

Selskapet har i 2016 flyttet til nye kontorlokaler på Grønland 1 i Drammen.

3. REPRESENTANTSKAP

Representantskapet består av politisk valgte representanter fra hver av de ni eierkommunene. Ordfører i Nedre Eiker, Bent Inge Bye, er leder av representantskapet for inneværende periode. Det har vært avholdt to møter i representantskapet i 2016, hvorav et av møtene ble kombinert med besøk på biogassfabrikken «Den Magiske fabrikken».

4. EIERFORHOLD, SELSKAPSFORM OG FORMÅL

Renovasjonsselskapet for Drammensregionen IKS (RfD) er organisert som et interkommunalt selskap. Selskapet eies av kommunene Drammen, Hurum, Lier, Modum, Nedre Eiker, Røyken, Sande, Svelvik, og Øvre Eiker. Selskapets forretningskontor er i Drammen.

Selskapet skal oppfylle kommunenes forpliktelser knyttet til husholdningsavfall etter Forurensningsloven, gjeldende selskapsavtale og eierstrategi.

Eierstrategien er blitt revidert i 2016. En arbeidsgruppe bestående av en representant fra hver kommune har med ekstern bistand gjennomført en analyse av foretaket, evaluert tjenestetilbudet og gjennomgått eierstyringen. Forslag til ny eierstrategi ble fremlagt for kommunestyret i de ni eierkommunene høsten 2016 og er nå vedtatt av alle kommunene.

Noen av endringene i den nye eierstrategien er at:

- Formålet er utvidet til også å kunne omfatte offentlige formålsbygg.
- Selskapet kan få delegert nye oppgaver, som eksempelvis drift av avfallsløsninger på offentlige utfartssteder.
- Det er gjort flere viktige presiseringer vedrørende etikk og miljø.
- Standardtjenesten skal baseres på et felles selvkostregnskap.

Eierkommunenes hovedformål med sitt eierskap i RfD er å sikre bolig- og fritidseiendommene, skoler og barnehager og, hvis ønskelig, andre offentlige formålsbygg for alle eierkommunene:

- Et fremtidsrettet og bærekraftig tjenestetilbud, som vektlegger eierkommunenes ambisjoner om reduserte utslipp av klimagasser, og som er tilrettelagt for kildesortering og gjenvinning av ressursene i avfallet.
- Et brukervennlig, fleksibelt og likeverdig tjenestetilbud for alle innbyggere, som på en positiv måte stimulerer til bærekraftige holdninger og adferd. Et vesentlig ledd i tjenestetilbudet er aktiv og målrettet informasjon.
- Et kostnadseffektivt tjenestetilbud, basert på samarbeid og stordrift, til konkurransedyktige priser.

Styret vil i 2017 gjennomgå selskapsstrategien og legge frem et forslag til behandling i representantskapet høsten 2017. Selskapsstrategien vil ta utgangspunkt i nasjonale og lokale avfallsstrategier samt forventninger fra eierne, slik det er nedfelt i gjeldende eierstrategi og selskapsavtale.

For driftsåret 2016 har styret lagt til grunn selskapsstrategien for 2014-17, som ble vedtatt av representantskapet i 2013. Styret legger stor vekt på å balansere målstyringen mellom de ulike forventningene til selskapet, og søker å optimalisere forholdet mellom miljø, tjenestetilbud og kostnader. Dette er vektlagt i selskapets forretningside:

RfD skal tilby miljøvennlig, brukervennlig og kostnadseffektiv renovasjon for innbyggerne og kommunene i Drammensregionen.

Selskapet har fastlagt strategiske mål basert på de tre begrepene i forretningsideen:

- RfD skal tilby en miljøvennlig renovasjonstjeneste
- RfD skal tilby en brukervennlig renovasjonstjeneste
- RfD skal tilby en kostnadseffektiv renovasjonstjeneste

Styret rapporterer oppnåelse av disse målene hvert år til selskapets eiere.

Selskapet har fastsatt etiske regler for virksomheten.

5. SELSKAPETS VIRKSOMHET

Renovasjonstjenesten omfatter innsamling, transport og behandling av husholdningsavfall fra 85 000 husstander og 5 000 hytter, samt driftsansvar for syv gjenvinningsstasjoner. Frem til 2015 hadde RfD også ansvar for drift av returpunkter, men disse er nå nedlagt.

RfD har en begrenset virksomhet med innsamling og behandling av næringsavfall. Avfall fra skoler og barnehager er i henhold til gjeldende forskrift definert som næring.

Selskapet forestår ikke selv produksjon av renovasjonstjenestene, men det benyttes underleverandører etter forutgående anbudskonkurranser, slik at det i sum bygges opp et godt renovasjonstilbud til husstandene.

6. REDEGJØRELSE FOR FORTSATT DRIFT

Forutsetningen for fortsatt drift er til stede og årsregnskapet for 2016 er satt opp under denne forutsetning.

Omfanget av næringskunder er lavt, og representerer etter styrets vurdering en ubetydelig økonomisk risiko. Regnskapsførsel knyttet opp til næringskunder holdes adskilt fra selvkostregnskapet for husholdningsavfall.

7. ARBEIDSMILJØ OG LIKESTILLING

Selskapet hadde ved årets utgang 22 ansatte, 15 kvinner og 7 menn.

Det arbeides løpende med arbeidsmiljø og sykdomsforebyggende tiltak. Det er inngått avtale med St. Joseph Bedriftshelsetjeneste for å få bistand til dette arbeidet. RfD er en IA bedrift. Det har ikke inntrådt skader eller ulykker i 2016.

Selskapet tilstreber likestilling mellom kjønnene, og det praktiseres lik lønn for likt arbeid hensyntatt alder og erfaring. Av styrets fem medlemmer er det tre menn og to kvinner. Ansattes observatør i styret er kvinne. Av ledergruppens fire medlemmer er det to kvinner og to menn. Det er ikke iverksatt særskilte tiltak i forbindelse med likestilling, da dette ivaretas av den daglige driften.

I rekruttering og annen personalforvaltning ivaretar selskapet forutsetningene i likestillingsloven og diskrimineringsloven.

Arbeidsmiljø og samarbeidsforhold i bedriften er godt. Totalt sykefravær utgjør 4,3 prosent, som er en halvering fra året før. 2,5 prosent er korttidsfravær, mens 1,8 prosent er langtidsfravær. Langtidsfraværet er ikke relatert til forhold på arbeidsplassen.

8. MILJØRAPPORTERING

Den daglige virksomheten skjer ved ordinær kontordrift. Kontordriften forurensar ikke det ytre miljøet. RfD er Miljøfyrtårnsertifisert som kontorbedrift.

Det benyttes underleverandører for å levere en samlet renovasjonstjeneste, og det er et betydelig transportinnslag i dette arbeidet. Ved anbudskonkurranser stilles krav til gode og rasjonelle transportløsninger hvor fornybart drivstoff, redusert støy og minimale utslipp tillegges betydelig vekt. Ved innsamlingskontrakten som ble utlyst i 2016 ble det stilt krav til bruk av fornybar energi på renovasjonsbilene.

Sluttbehandling av innsamlet avfall skjer etter anbudskonkurranser. I anbudene stilles det krav til gode og miljøvennlige løsninger, og optimal ressursutnyttelse.

RfD har utarbeidet en egen miljørapport med klimaregnskap for 2016. Her omregnes både positiv og negativ påvirkning på miljøet til CO₂-ekvivalenter. Selskapets virksomhet bidrar positivt til reduserte utslipp gjennom utnyttelse av ressursene i avfallet. Modellen som er lagt til grunn for miljøregnskapet gir også beslutningsstøtte for vurdering av endringer i tjenesten sett ut fra et miljø- og klimaperspektiv.

Styret prioriterer aktivt å realisere de miljømål som eiere og samfunn setter for selskapets virksomhet. Dette skjer blant annet ved å videreutvikle kildesorteringsordningen som tilbys innbyggerne.

9. SAMFUNNSANSVAR

Selskapet søker å opptre samfunnsansvarlig innenfor områder som arbeidsgiverpolitikk, etikk og deltakelse i kompetanseutvikling innen selskapets kjernevirksomhet. Samfunnsansvaret er en integrert del av selskapets virksomhet og ansvaret uttrykkes gjennom de strategier, tiltak og aktiviteter som RfD planlegger og gjennomfører. Samfunnsansvar kommer til uttrykk for hvordan vi forvalter de ressurser vi disponerer og vår dialog med ansatte, eiere, kunder, lokalsamfunn og øvrige interessenter. Selskapet har vedtatt etiske retningslinjer som er gjeldende for alle ansatte og tillitsvalgte.

RfD stiller relevante krav til arbeidsmiljø og arbeidsvilkår hos bedrifter som utfører oppdrag på vegne av selskapet. Ved innsamlingskontrakten som ble utlyst i 2016 ble det blant annet stilt krav til relevant tariffønn samt konkrete bestemmelser om HMS, arbeidstid og fortrinnsrett.

10. KUNDEFOKUS OG BRUKERVENNLIGHET

Selskapet legger stor vekt på at tjenestetilbudet skal være brukervennlig, slik at det skal være enklest mulig for innbyggerne å kildesortere og ta miljøvennlige valg.

Tjenestetilbudet i Drammensregionen fungerer generelt godt, og de fleste innbyggerne er flinke til å sortere avfallet sitt. Selskapet anser allikevel at det fortsatt ligger et potensial for bedre sortering i husholdningene, og driver løpende med kampanjer og holdningsskapende arbeid.

Selskapet har innført henteordning for glass- og metallemballasje som er blitt godt mottatt i alle kommuner. Dette har vært et viktig bidrag til økt utsortering og bedre miljøgevinst. Innsamlet mengde glass- og metallemballasje har økt med omtrent 61 prosent siden 2014, da innsamlingen foregikk via returpunkter.

De nye gjenvinningsstasjonene i Røyken og Lier blir svært godt mottatt, og har fått økt besøk. Byggeprosjektene har vært krevende og har krevd mye ressurser, men har også ført til at innbyggerne i større grad benytter tilbudet i sin egen kommune.

I tråd med samfunnsutviklingen og myndighetenes politikk legger selskapet opp til økende bruk av elektronisk kommunikasjon med kundene. Det er blant annet utviklet app og SMS-baserte løsninger for hentedager, som erstatter behovet for kildesorteringskalender på papir. En enkel oversikt på papir tilbys til innbyggere som ikke er brukere av elektroniske løsninger.

I kundedialogen blir det lagt stor vekt på å få frem budskapet om hva avfallet blir til, og hvilken miljøgevinst gjenvinning har.

11. REDEGJØRELSE FOR ÅRSREGNSKAPET OG FINANSIELL RISIKO

Resultatet for 2016 viser et underskudd som er planlagt med bakgrunn i at selskapet har store opparbeidede selvkostfond fra tidligere år. Resultatet er bedre enn vedtatt budsjett og i samsvar med de prognoser styret har forholdt seg til gjennom året.

Årsregnskapet for 2016 er gjort opp med et underskudd etter skatt på kr 7 155 226. Det budsjetterte resultatet var et underskudd etter skatt på kr 13 690 808. Det positive resultatavviket skyldes at inntektene har vært høyere enn budsjettert, samt at varekostnader har vært lavere enn budsjettert. En medvirkende årsak til reduserte varekostnader er at avfallsmengdene har gått ned med ca. 3 prosent.

Sum driftsinntekter utgjør kr 236 429 862 som fordeler seg slik:

- salgsinntekt kr 214 782 354
- annen driftsinntekt kr 21 647 508

Salgsinntektene er gebyrer som innbetales av den enkelte abonnent i de ni eierkommunene. Gebyrene ble satt ned i 2013 for å redusere opparbeidede selvkostfond, og tilbakeføre midlene

til innbyggerne. I 2016 økte gebyrene i gjennomsnitt med 5 prosent. Kostnaden til renovasjon dekkes fortsatt ikke fullt ut av renovasjonsgebyret, men finansieres delvis av tidligere opparbeidet selvkostfond.

Annen driftsinntekt utgjør hovedsakelig salg av papp og papir, plast, glass og metall. Disse prisene følger internasjonale markedspriser, som har vært fallende.

Underskudd på selvkostregnskapet utgjør kr 11 973 818, mens det budsjetterte underskuddet var kr 18 217 156. Dette beløpet belastes selvkostfondet, som utregnes separat for hver enkelt kommune.

Det samlede selvkostfondet for husholdninger utgjør kr 42 798 323. Selskapet er i en fase hvor selvkostfondet gradvis reduseres gjennom planlagte underskudd. Renovasjonsgebyrene dekker ikke fullt ut den reelle kostnaden til renovasjon. Dette må i kommende år gjenspeiles i renovasjonsgebyrene, og er hensyntatt i selskapets økonomiplan.

Selskapet har fra 2015 innført et selvkostfond for farlig avfall fra næring, med et samlet resultat på kr -551 005.

RfD har overtatt et økonomisk ansvar fra kommunene til etterdrift av deponier hvor det tidligere har vært deponert husholdningsavfall. Selskapet gjennomfører beregninger basert på inngåtte kontrakter og oppdaterte tall fra kommunene. Siden dette er fremtidige kostnader hvor forpliktelsen allerede er påløpt, er styrets vurdering at det er riktig å avsette for forpliktelsene i regnskapet. Avsetning til etterdrift deponier viser for 2016 en fremtidig forpliktelse på kr 15 691 077.

Selskapet endret prinsipp for føring av pensjonsforpliktelser i 2014. Det gjøres en løpende utgiftsføring og balanseføring av pensjonsforpliktelser. Etter styrets vurdering gir dette bedre samsvar mellom regnskapet og selskapets reelle forpliktelser. Endringer i pensjonsforutsetninger gjør at forpliktelsen er økt med kr 291 881 i 2016, noe som gir tilsvarende økte kostnader.

Årets resultat fra næringsabonnenter, justert for selvkostrenter og kalkulatoriske renter utgjør kr 4 818 592 etter skatt, og foreslås overført til annen egenkapital.

Styret vurderer at selskapets økonomiske og finansielle stilling er tilfredsstillende, og mener at årsregnskapet gir et rettviseende bilde av selskapets eiendeler og gjeld, finansielle stilling og resultat.

Styret mener at den forretningsmessige og finansielle risiko for selskapets virksomhet er lav.

Etter styrets oppfatning gir det fremlagte resultatregnskap og balanse med tilhørende noter fyllestgjørende informasjon om driften og stillingen ved årsskiftet.

Det er ikke inntrådt forhold etter årsskiftet som har betydning for bedømmelsen av årsregnskapet for 2016.

12. FREMTIDSUTSIKTER

En helhetlig utredning av fremtidig innsamlings-, sorterings- og mottakssystem for avfall ble vedtatt av representantskapet 4.12.2012. Det ble besluttet modernisering og kapasitetsøkning på mottaksanleggene samt endringer i innsamlingssystemer og kommunikasjonstiltak. Disse tiltakene er selskapet godt i gang med gjennomføringen av, og de vil være førende for virksomheten i flere år fremover.

De viktigste tiltakene fra «Fremtidens kildesortering i Drammensregionen» er:

1. Bygge tre nye gjenvinningsstasjoner og ruste opp de fire øvrige.
2. Bygge to omlastingsstasjoner, gjerne adskilt fra gjenvinningsstasjonene.
3. Innføre henteordning for glass- og metallemballasje.
4. La innsamling av klær og sko håndteres av andre aktører, men fortsatt ta det imot på gjenvinningsstasjonene.

5. Legge ned returpunktene og erstatte dem med nye løsninger.
6. Prioritere bruk av nedgravde løsninger i større grad.
7. Bidra til bedre lokal utnyttelse av ressurser.
8. Satse på fremtidsrettet brukerkommunikasjon.

Flere av disse tiltakene er nå gjennomført, men det gjenstår arbeider som vil bli realisert de nærmeste årene. Det skal bygges gjenvinningsstasjoner i Drammen og Eiker, og de mindre gjenvinningsstasjonene skal rustes opp. Det skal også bygges ny omlastingsstasjon sentralt i området.

Fra Miljødirektoratet er det kommet presiseringer om at alle kommuner er pålagt å tilby hytte-renovasjon. RfD er godt i gang med dette, og det arbeides med å utvide dagens tilbud om hytterenasjon, også i de kommuner som ikke har dette i dag.

Renovasjonsforskriften, som regulerer innbyggernes plikter og rettigheter i forhold til renovasjonsordningen, skal revideres og samordnes. Formålet med revideringen er at alle kommuner skal få likelydende renovasjonsforskrift, og at denne er oppdatert til dagens tjenestetilbud og regelverk. Målet er å fremlegge denne for politisk behandling i alle kommunestyre før sommeren 2017.

Kontrakten for innsamling av avfall har nylig vært på anbud og har oppstart i mai 2017. Med tanke på de utfordringer som etter hvert er kjent fra Oslo og flere andre steder blir det lagt stor vekt på at implementeringen skal gjennomføres uten ulempe for brukerne. Dette er en komplisert og krevende oppgave, men dialogen med leverandøren er god og oppgaven vil få sterk fokus. Samtidig som hensynet til brukerne skal ivaretas er det lagt stor vekt på miljø og samfunnsansvar. Det vil bli fulgt nøye med på at ansattes rettigheter ivaretas på en god måte. Det er stilt krav til bruk av biogass på nye kjøretøy, som tas i bruk fra mai 2017.

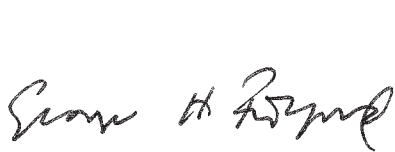
Styret vil i kommende år bruke tid og ressurser til gjennomføring av tiltakene, med sikte på å oppnå en enda mer miljøvennlig, brukervennlig og kostnadseffektiv renovasjonsordning. Alle endringer vil foregå i samråd med kommunene, og det legges vekt på en god prosess med særlig vekt på kommunikasjonsstiltak.

13. EIERSTYRING OG SELSKAPSLEDELSE

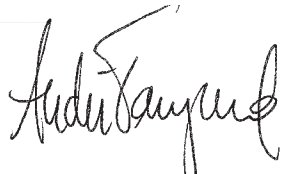
RfD forvalter og drifter en lovpålagt ordning på vegne av eierkommunene, som igjen er knyttet til nasjonale og internasjonale bestemmelser. Dette er rammebetingelser som vil legge viktige føringer når selskapsavtale og selskapsstrategi skal gjennomgås i 2017.

Styret mener at selskapet har en tilfredsstillende organisasjon og ledelse sett opp mot selskapets nåværende drift. Nye tiltak og endrede arbeidsoppgaver gjør imidlertid at det i årene fremover vil være behov for kompetanseutvikling og gjennomføringskapasitet. Styret vil derfor løpende vurdere selskapets organisasjon opp mot de oppgaver selskapet skal løse, slik det er beskrevet i selskapsstrategien.

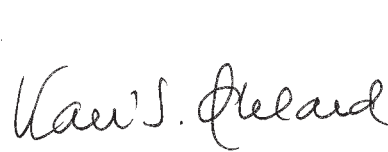
Drammen, 7. mars 2017

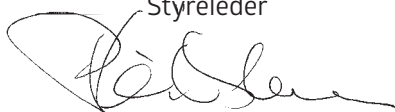
George Fulford
Styreleder

André Tangerud
Nestleder

Kari Solberg Økland
Styremedlem

Per Håvard Kleven
Styremedlem

Anne Kristine Teigen
Styremedlem

Johan Remmen
Daglig leder

Resultatregnskap

Driftsinntekter	Note	2016	Budsjett	2015
Salgsinntekt	13	214 782 354	211 539 888	201 942 713
Annen driftsinntekt	13	21 647 508	23 014 843	21 588 597
Sum driftsinntekter		236 429 862	234 554 731	223 531 310
Driftskostnader				
Varekostnad		206 877 318	211 492 383	217 144 925
Lønnskostnad	6, 7	19 263 973	19 894 437	16 870 251
Avskrivning	1	9 071 071	7 374 104	5 255 151
Annen driftskostnad	1, 7	6 799 944	7 989 200	5 576 525
Sum driftskostnader		242 012 306	246 750 124	244 846 852
Driftsresultat		-5 582 444	-12 195 393	-21 315 542
Finansinntekter og finanskostnader				
Annen finansinntekt		1 825 517	1 650 784	1 864 018
Annen finanskostnad		2 352 112	2 534 199	827 512
Netto finansposter		-526 595	-833 415	1 036 506
Ordinært resultat før skattekostnad		-6 109 039	-13 078 808	-20 279 036
Skattekostnad på ordinært resultat	5	1 046 187	612 000	692 351
Årsresultat før fremføring gebyrinntekter		-7 155 226	-13 690 808	-20 971 388
Til fremføring mot gebyrinntekter senere år	3	-11 973 818	-18 217 156	-23 585 889
Årsresultat		4 818 592	4 526 348	2 614 501
Overføringer				
Overføringer annen egenkapital	9	4 818 592	4 526 348	2 614 501
Sum overføringer		4 818 592	4 526 348	2 614 501

Balance

	Note	2016	2015
Anleggsmidler			
<i>Immaterielle eiendeler</i>			
Utsatt skattefordel	5	141 745	173 486
Sum immaterielle eiendeler		141 745	173 486
<i>Varige driftsmidler</i>			
Gjenvinningsstasjoner	1	142 553 899	144 668 661
Avfallsbeholdere	1	14 368 438	16 851 581
Driftsløsøre, inventar, kontormaskiner ol.	1	3 074 611	676 236
Sum varige driftsmidler		159 996 948	162 196 478
Sum anleggsmidler		160 138 693	162 369 964
Omløpsmidler			
<i>Fordringer</i>			
Kundefordringer		11 311 267	11 633 325
Andre fordringer	10	9 515 204	16 747 787
Til fremføring mot gebyrinntekter senere år	3	551 005	15 691
Sum fordringer		21 377 476	28 396 802
Bankinnskudd, kontanter og lignende	2	125 415 801	46 419 247
Sum omløpsmidler		146 793 277	74 816 050
Sum eiendeler		306 931 970	237 186 013

Balanse

	Note	2016	2015
Egenkapital			
<i>Innskutt egenkapital</i>			
Innskutt egenkapital	8, 9	1 000 000	1 000 000
Sum innskutt egenkapital		1 000 000	1 000 000
<i>Opptjent egenkapital</i>			
Annen egenkapital	9	19 991 910	15 173 319
Sum opptjent egenkapital		19 991 910	15 173 319
Sum egenkapital		20 991 910	16 173 319
Gjeld			
<i>Avsetninger for forpliktelser</i>			
Pensjonsforpliktelser	4	9 007 103	8 715 222
Andre avsetninger for forpliktelser	10, 11	15 691 077	16 631 178
Sum avsetning for forpliktelser		24 698 180	25 346 400
<i>Annen langsiktig gjeld</i>			
Gjeld til kredittinstitusjoner	1, 10	186 666 660	100 000 000
Sum annen langsiktig gjeld		186 666 660	100 000 000
<i>Kortsiktig gjeld</i>			
Leverandørgjeld		22 975 892	31 873 924
Betalbar skatt	5	1 014 446	609 778
Skyldige offentlige avgifter		1 636 722	1 519 579
Annen kortsiktig gjeld	12	6 149 837	7 426 187
Til fremføring mot gebyrinntekter senere år	3	42 798 323	54 236 827
Sum kortsiktig gjeld		74 575 220	95 666 296
Sum gjeld		285 940 060	221 012 695
Sum egenkapital og gjeld		306 931 970	237 186 013

31. desember 2016
Drammen, 7. mars 2017

George Fulford
Styreleder

André Tangerud
Nestleder

Kari Solberg Økland
Styremedlem

Per Håvard Kleven
Styremedlem

Anne Kristine Teigen
Styremedlem

Johan Remmen
Daglig leder

Noter

REGNSKAPSPRINSIPPER

Årsregnskapet er satt opp i samsvar med regnskapsloven og god regnskapsskikk. De benyttede prinsipper er i samsvar med tidligere år.

DRIFTSINNTEKTER

Inntektsføring ved salg av varer skjer på leveringstidspunktet. Gebyrer inntektsføres etter hvert som tjenesten utføres.

OMLØPSMIDLER/KORTSIKTIG GJELD

Omløpsmidler og kortsiktig gjeld omfatter poster som forfaller til betaling innen ett år etter balansedagen, samt poster som knytter seg til varekretsløpet. Øvrige poster er klassifisert som anleggsmiddel/langsiktig gjeld. Omløpsmidler vurderes til laveste av anskaffelseskost og virkelig verdi. Kortsiktig gjeld balanseføres til nominelt beløp på etableringstidspunktet.

ANLEGGSMIDLER/LANGSIKTIG GJELD

Anleggsmidler omfatter eiendeler bestemt til varig eie og bruk. Anleggsmidler vurderes til anskaffelseskost. Varige driftsmidler balanseføres og avskrives over driftsmidlenes økonomiske levetid. Varige driftsmidler nedskrives til virkelig verdi ved verdifall som forventes å ikke være forbigående. Nedskrivningen reveseres når grunnlaget for nedskrivningen ikke lenger er til stede. Langsiktig gjeld balanseføres til nominelt beløp på etableringstidspunktet.

FORDRINGER

Kundefordringer og andre fordringer oppføres til pålydende etter fradrag for avsetning til forventet tap. Avsetning til tap gjøres på grunnlag av individuelle vurderinger av de enkelte fordringene. I tillegg gjøres det for øvrige kundefordringer en uspesifisert avsetning for å dekke antatt tap.

Selskapets kundefordringer på husholdningsabonnenter er sikret ved legalpant og det er således ikke satt av til tap på disse fordringene.

FREMFØRING AV OVER- OG UNDERSKUDD

Virksomheten er regulert av Forurensningsloven. I henhold til Forurensningslovens § 34 skal kostnadene dekkes fullt ut gjennom gebyrinntektene. I henhold til retningslinjer for beregning av selvkost for kommunale betalingstjenester utgitt av Kommunal- og Regionaldepartementet, kan over- eller underskudd fremføres innenfor et 3- til 5-årsperspektiv for å utjevne svingninger i inntekter og kostnader. Det utarbeides særskilte selvkostregnskaper pr. kommune.

I balansen er akkumulert over- og underskudd henholdsvis klassifisert som kortsiktig gjeld og kortsiktige fordringer.

PENSJONER

En ytelsesplan er en pensjonsordning som ikke er en innskuddsplan. Ved regnskapsføring av pensjon som er ytelsesplan, kostnadsføres forpliktelsen over opptjeningstiden i henhold til planens opptjeningsformel. Allokeringemetode tilsvarer planens opptjeningsformel med mindre det vesentlige av opptjeningen skjer mot slutten av opptjeningsperioden. Lineær opptjening legges da til grunn. For pensjonsordninger etter lov om foretakspensjon anvendes således lineær opptjening.

Estimatavvik og virkningen av endrede forutsetninger har tidligere blitt amortisert over forventet gjenværende opptjeningstid i den grad de overstiger 10 % av den største av pensjonsforpliktelsen og pensjonsmidlene (korridor). Prinsippet ble endret i 2014 slik at hele amortiseringen av akkumulert tap er kostnadsført. Virkningen av planendringer med tilbakevirkende kraft som ikke er betinget av fremtidig ansettelse, innregnes i resultatregnskapet umiddelbart. Planendringer med tilbakevirkende kraft som er betinget av fremtidig ansettelse, fordeles lineært over tiden frem til ytelsen ikke lenger er betinget av fremtidig ansettelse.

Netto pensjonsforpliktelse er differansen mellom nåverdien av pensjonsforpliktelsene og verdien av pensjonsmidler som er avsatt for betaling av ytelsene. Pensjonsmidlene vurderes til virkelig verdi. Måling av pensjonsforpliktelse og pensjonsmidler gjennomføres på balansedagen. Arbeidsgiveravgift er inkludert i tallene, og er beregnet av netto faktisk underfinansiering.

SKATT

Skattekostnaden i resultatregnskapet omfatter både periodens betalbare skatt og endring i utsatt skatt. Utsatt skatt beregnes med 24 % på grunnlag av de midlertidige forskjeller som eksisterer mellom regnskapsmessige og skattemessige verdier, samt ligningsmessig underskudd til fremføring ved utgangen av regnskapsåret, vedrørende næringsdelen av virksomheten. Skatteøkende og skattereduserende midlertidige forskjeller som reverserer eller kan reversere i samme periode, er utlignet og nettoført.

KONTANTSTRØMOPPSTILLING

Kontantstrømoppstillingen er utarbeidet etter den indirekte metode. Kontanter og kontant-ekvivalenter omfatter kontanter, bankinnskudd og andre kortsiktige, likvide plasseringer.

NOTE 1 ANLEGGSMIDLER - FINANSIERING

	Gjenvinningsstasjoner	Avfallsbeholdere mm.	Driftsløsøre, inventar, kontormaskiner ol.	Sum
Anskaffelseskost pr. 01.01	147 861 337	92 494 688	3 110 148	243 466 173
Tilgang	3 950 720	135 450	2 785 371	6 871 541
Avgang	0	0	0	0
Anskaffelseskost pr. 31.12	151 812 057	92 630 138	5 895 519	250 337 714
Akkumulerte avskrivninger pr. 31.12	-9 258 158	-78 261 700	-2 820 908	-90 340 766
Bokført verdi pr. 31.12	142 553 899	14 368 438	3 074 611	159 996 948
Årets avskrivninger	6 065 482	2 618 593	386 996	9 071 071
Budsjetterte investeringer	69 100 000	1 200 000	1 700 000	72 000 000
Økonomisk levetid	16-30 år (leieperioden på tomten)	8-10 år	3-5 år	
Avskrivningsplan	Lineær	Lineær	Lineær	
Årlig leie av ikke balanseførte driftsmidler	0	0	12 048	12 048

Gjennomsnittlig gjenstående leieperiode på de leide driftsmidlene er 3 år.

Finansiering	2016
Investeringer i varige driftsmidler	6 871 541
Finansiert ved langsiktig gjeld	-6 871 541
Egenkapitalfinansiert	0

NOTE 2 BETALINGSMIDLER

Bundne innskudd	2016	2015
Depositum	0	354 603
Skattetrekksmidler	779 444	744 259
Sum	779 444	1 098 862

Selskapet har pr. 31.12.2016 en trekklimit på kassekreditten på 25 millioner kroner.

NOTE 3 TIL FREMFØRING MOT SENERE ÅRS GEBYRINNTEKTER

Kommune / avdeling	Akkumulert under-/ overskudd pr. 01.01.16	Årets resultat	Akkumulert under-/ overskudd pr. 31.12.16
Drammen	15 172 142	-4 145 555	11 026 587
Hurum	3 364 829	-1 211 212	2 153 617
Lier	6 302 137	-233 477	6 068 659
Modum	291 270	812 843	1 104 113
Nedre Eiker	8 234 354	-1 353 838	6 880 516
Røyken	6 458 500	-3 080 025	3 378 475
Sande	2 943 140	-804 681	2 138 459
Svelvik	3 475 800	-671 481	2 804 318
Øvre Eiker	7 994 656	-751 078	7 243 579
Farlig avfall næring	-15 691	-535 314	-551 005
Sum	54 221 136	-11 973 818	42 247 319

Hvorav:

Sum akk. underskudd til fremføring (-)	-15 691	-535 314	-551 005
Sum akk. overskudd til fremføring (+)	54 236 827	-11 438 503	42 798 324

NOTE 4 PENSJONER

Selskapet er pliktig til å ha tjenstepensjonsordning etter lov om obligatorisk tjenstepensjon. Selskapets pensjonsordninger tilfredsstiller kravene i denne lov.

Foretaket har en kollektiv pensjonsordning for sine ansatte i Drammen Kommunale Pensjonskasse. Tjenstepensjonsordningen gir ved full opptjening en alderspensjon som sammen med folke-trygdens ytelser utgjør en samlet pensjon på 66 % av pensjonsgrunnlaget. Fremtidige premier / pensjonsforpliktelser vil påvirkes av risikomessige over- og underskudd på nåværende og tidligere ansatte både i foretaket, Drammen kommune og andre foretaksansatte som inngår i ordningen (multiemployer plan). Premien vil også være påvirket av avkastning, lønnsvekst og utvikling i folke-trygdens grunnbeløp.

Pensjonskostnad	2016	2015
Nåverdi av årets pensjonsopptjening	2 036 997	2 213 381
Rentekostnad av pensjonsforpliktelsen	559 153	499 091
Amortisering av akkumulert tap/gevinst	78 109	-1 506 518
Avkastning på pensjonsmidlene	-547 641	-450 168
Arbeidsgiveravgift	299 853	106 566
Netto pensjonskostnad	2 426 471	862 352

Pensjonsforpliktelse	2016	2015
Beregnete pensjonsforpliktelser	25 259 770	23 503 740
Pensjonsmidler (til markedsverdi)	-17 365 727	-15 865 508
Akkumulert gevinst (tap)	0	0
Arbeidsgiveravgift	1 113 060	1 076 991
Netto pensjonsforpliktelse	9 007 103	8 715 222

Økonomiske forutsetninger	2016	2015
Diskonteringsrente	2,40 %	2,40 %
Forventet lønnsregulering	2,75 %	2,75 %
Forventet pensjonsreguleringer	1,50 %	1,50 %
Forventet G-regulering	2,25 %	2,25 %
Forventet avkastning på pensjonsmidler	3,60 %	3,30 %

Avtalefestet pensjon, AFP 62-64 år, er en tariffavtalt arbeidsgiverpensjon som beregnes og utbetales av Drammen Kommunale Pensjonskasse, men finansieres i sin helhet av Renovasjonsselskapet for Drammensregionen IKS.

Forpliktelse for AFP 62-64 år er avsatt med kr 0 pr. 31.12.2016.

NOTE 5 SKATT

	2016	2015
Skattegrunnlaget		
Ordinært resultat før skattekostnad	-6 109 039	-20 279 036
Til fremføring mot gebyrinntekter senere år	11 973 818	23 585 889
Selvkostrenter	810 214	1 268 521
Kapitalavkastningsrenter	-2 008 554	-1 978 313
Resultat farlig avfall (næring)	-535 314	-15 691
Ordinært resultat før skattekostnad (næring)	4 131 125	2 581 369
Permanente forskjeller	29 999	25 150
Endring midlertidige forskjeller	-103 340	-348 082
Skattegrunnlag	4 057 784	2 258 437
Skattekostnad		
Betalbar skatt (25 % i år, 27 % i fjor)	1 014 446	609 778
Endring utsatt skatt	25 835	68 694
Effekt av endring i skattesats	5 906	13 879
Skattekostnad	1 046 187	692 351
Oversikt over midlertidige forskjeller		
Varige driftsmidler	244 218	109 075
Fordringer	-75 000	-75 000
Pensjonsforpliktelser	-728 675	-697 218
Regnskapsmessige avsetninger	-31 147	-30 800
Netto midlertidige forskjeller pr. 31.12.	-590 603	-693 943
Utsatt skattefordel (24 % i år, 25 % i fjor)	-141 745	-173 486
Betalbar skatt i balansen		
Beregnet skatt av årets resultat	1 014 446	609 778
Betalbar skatt i balansen	1 014 446	609 778

Selskapet ba i 2013 skatteetaten om en fornyet vurdering av skatteplikten. Ihht. uttalelse fra skatteetaten datert 05.09.2013 vurderes det at skattefritaket etter skatteloven § 2-32 første ledd opprettholdes for selskapets håndtering av husholdningsavfall fra eierkommunene. Når det gjelder avfall fra næringskunder som skoler, barnehager og offentlige bygg, uttaler skatteetaten at virksomheten vil være skattepliktig etter skattelovens § 2-32 annet ledd.

Det er dermed beregnet og avsatt betalbar skatt i regnskapet.

NOTE 6 LØNNSKOSTNAD

Lønnskostnad	2016	2015
Lønn	14 308 657	13 110 101
Arbeidsgiveravgift	2 316 309	2 074 200
Pensjonskostnader	2 188 498	879 199
Andre lønnsrelaterte ytelser	450 509	806 750
Sum	19 263 973	16 870 251

Selskapet har i 2016 sysselsatt 22 årsverk. Dette er det samme som i 2015.

NOTE 7 YTELSE/GODTGJØRELSE M.V. TIL DAGLIG LEDER, STYRET OG REVISOR

Ytelser til ledende personer:	Styret	Daglig leder
Lønn	352 242	1 148 137
Andre ytelser	0	9 578
Pensjonsutgifter	0	136 200
Sum	352 242	1 293 915

Revisor

Kostnadsført revisjonshonorar for 2016 utgjør kr 100 235, i tillegg utgjør honorar for andre tjenester kr 89 738. Beløpene er eksklusiv mva.

NOTE 8 INNSKUDDSKAPITAL OG ANDELSEIERINFORMASJON

Innskuddskapitalen i Renovasjonsselskapet for Drammensregionen IKS pr. 31.12 utgjør 1,0 millioner kroner.

Selskapet har følgende andelseiere pr. 31.12:

Eiere	Eierandel
Drammen Kommune	33,8 %
Lier Kommune	13,2 %
Nedre Eiker Kommune	12,6 %
Røyken Kommune	10,0 %
Øvre Eiker Kommune	9,3 %
Modum Kommune	7,7 %
Hurum Kommune	5,1 %
Sande Kommune	4,5 %
Svelvik Kommune	3,8 %
Sum	100 %

NOTE 9 EGENKAPITAL

	Innskutt egenkapital	Annen egenkapital	Sum
Egenkapital pr. 01.01	1 000 000	15 173 319	16 173 319
Årets resultat ¹⁾	0	4 818 592	4 818 592
Egenkapital pr. 31.12	1 000 000	19 991 910	20 991 910

¹⁾ Spesifikasjon av årets resultat:	2016	2015
Ordinært resultat før skattekostnad (næring)	4 131 125	2 581 369
Resultat farlig avfall næring tilbakeført	535 314	15 691
Skattekostnad på ordinært resultat næring	-1 046 187	-692 351
Selvkostrenter	-810 214	-1 268 521
Kapitalavkastningsrenter	2 008 554	1 978 313
Årets resultat	4 818 592	2 614 501

NOTE 10 FORDRINGER OG GJELD

Ingen av foretakets fordringer forfaller senere enn ett år etter regnskapsårets slutt.

Av foretakets gjeld forfaller kr 175 136 729 til betaling senere enn 5 år etter regnskapsårets slutt.

Selskapets gjeld er ikke sikret ved pant som følge av at eierkommunene, basert på selskapsformen, hefter for selskapets gjeld.

NOTE 11 AVSETNING ETTERDRIFT

Kommune	2016	2015
Drammen	0	0
Hurum	1 582 512	1 617 933
Lier	3 021 717	3 452 797
Modum	2 424 392	2 592 382
Nedre Eiker	3 143 191	3 305 126
Røyken	2 815 488	2 821 796
Sande	1 856 229	1 974 894
Svelvik	0	0
Øvre Eiker	847 547	866 250
Sum	15 691 077	16 631 178

RfD har ansvar for å dekke etterdriftskostnader der hvor husholdningsavfall historisk har blitt deponert. Det ble i 2014 og 2015 arbeidet med å kartlegge og estimere hvor store etterdriftskostnader det er påregnelig at vil komme. Med bakgrunn i beregningene er det avsatt for etterdriftskostnader i tråd med tabellen over. I regnskapsåret 2016 er det kostnadsført etterdriftskostnader med kr 1 082 772.

Avsetningen er nåverdien av estimerte kostnader til etterdrift i kontraktsperioden med kommunene. Det er en viss sansynlighet for at etterdriftsperioden og dermed kontraktene med kommunene må forlenges, imidlertid er det pr. nå ikke mulig å estimere størrelsen på denne delen av forpliktelsen pålitelig, og den er således ikke regnskapsført i tråd med NRS 13 Usikre forpliktelser og betingede eiendeler. Det samme gjelder etterdrift for deponiene i Drammen og Svelvik hvor det p.t. ikke er noen tiltak som belastes abonnentene.

NOTE 12 BETINGEDE HENDELSER

Selskapet er under en pågående rettssak med en leverandør som har ytt konsulenttjenester til selskapet. Dommen er pr. dato for regnskapsavleggelse ikke rettskraftig. Utfallet av dommen er usikkert og et eventuelt oppgjør som følge av en rettskraftig dom anses ikke å kunne måles pålitelig, og er følgelig ikke regnskapsført i henhold til NRS 13. Det er imidlertid avsatt for kostnader knyttet til hovedforhandlingene. Hendelsen er ikke forventet å få vesentlig innvirkning på regnskapet slik det foreligger.

NOTE 13 DRIFTSINNTEKTER

	2016	2015
Pr. Virksomhetsområde		
Gebyrinntekter	214 782 355	201 942 713
Salg av avfallstyper	21 647 508	21 588 597
Sum	236 429 862	223 531 310
Geografisk fordeling		
Norge	236 429 862	223 531 310

Kontantstrømanalyse

	2016	2015
Kontantstrømmer fra operasjonelle aktiviteter		
Ordinært resultat før skatt	-6 109 039	-20 279 036
Periodens betalte skatt	-609 778	-393 108
Gevinst ved salg av anleggsmidler	0	-28 000
Ordinære avskrivninger	9 071 071	5 255 151
Endring i kundefordringer og leverandørgjeld	-8 575 974	1 938 483
Forskjell mellom kostnadsført pensjon og inn-/utbetalinger	291 881	-1 458 622
Forskjell mellom kostnadsført etterdrift og inn-/utbetalinger	-940 101	1 045 273
Endring i andre tidsavgrensningsposter	6 073 374	-1 361 261
Netto kontantstrøm fra operasjonelle aktiviteter	-798 566	-15 281 120
Kontantstrømmer fra investeringsaktiviteter		
Innbetalinger ved salg av varige driftsmidler	0	28 000
Utbetalinger ved kjøp av varige driftsmidler	-6 871 541	-128 630 039
Netto kontantstrøm fra investeringsaktiviteter	-6 871 541	-128 602 039
Kontantstrømmer fra finansieringsaktiviteter		
Innbetaling ved opptak av ny langsiktig gjeld	100 000 000	100 000 000
Utbetalinger ved nedbetaling av langsiktig gjeld	-13 333 340	0
Netto kontantstrøm fra finansieringsaktiviteter	86 666 660	100 000 000
Netto endring i likvider i året	78 996 553	-43 883 159
Kontanter og bankinnskudd pr. 01.01.	46 419 247	90 302 407
Kontanter og bankinnskudd pr. 31.12.	125 415 801	46 419 247

UAVHENGIG REVISORS BERETNING

Til representantskapet i Renovasjonsselskapet for Drammensregionen IKS

Uttalelse om revisjonen av årsregnskapet

Konklusjon

Vi har revidert årsregnskapet for Renovasjonsselskapet for Drammensregionen IKS som består av balanse per 31. desember 2016, resultatregnskap, og kontantstrømoppstilling for regnskapsåret avsluttet per denne datoen, og en beskrivelse av vesentlige anvendte regnskapsprinsipper og andre noteopplysninger.

Etter vår mening er årsregnskapet avgitt i samsvar med lov og forskrifter og gir et rettviseende bilde av selskapets finansielle stilling per 31. desember 2016, og av dets resultater og kontantstrømmer for regnskapsåret avsluttet per denne datoen i samsvar med regnskapslovens regler og god regnskapsskikk i Norge.

Grunnlag for konklusjonen

Vi har gjennomført revisjonen i samsvar med lov, forskrift og god revisjonsskikk i Norge, herunder de internasjonale revisjonsstandardene (ISA-ene). Våre oppgaver og plikter i henhold til disse standardene er beskrevet i avsnittet *Revisors oppgaver og plikter ved revisjon av årsregnskapet*. Vi er uavhengige av selskapet i samsvar med de relevante etiske kravene i Norge knyttet til revisjon slik det kreves i lov og forskrift. Vi har også overholdt våre øvrige etiske forpliktelser i samsvar med disse kravene. Etter vår oppfatning er innhentet revisjonsbevis tilstrekkelig og hensiktsmessig som grunnlag for vår konklusjon.

Øvrig informasjon

Øvrig informasjon omfatter informasjon i selskapets årsrapport bortsett fra årsregnskapet og den tilhørende revisjonsberetningen. Styret og daglig leder (ledelsen) er ansvarlig for øvrig informasjon. Vår uttalelse om revisjonen av årsregnskapet dekker ikke øvrig informasjon, og vi attesterer ikke den øvrige informasjonen.

I forbindelse med revisjonen av årsregnskapet er det vår oppgave å lese øvrig informasjon med det formål å vurdere hvorvidt det foreligger vesentlig inkonsistens mellom øvrig informasjon og årsregnskapet eller kunnskap vi har opparbeidet oss under revisjonen, eller hvorvidt den ellers viser seg å inneholde vesentlig feilinformasjon. Dersom vi konkluderer med at den øvrige informasjonen inneholder vesentlig feilinformasjon, er vi pålagt å rapportere det. Vi har ingenting å rapportere i så henseende.

Ledelsens ansvar for årsregnskapet

Ledelsen er ansvarlig for å utarbeide årsregnskapet i samsvar med lov og forskrifter, herunder for at det gir et rettviseende bilde i samsvar med regnskapslovens regler og god regnskapsskikk i Norge. Ledelsen er også ansvarlig for slik intern kontroll som den finner nødvendig for å kunne utarbeide et årsregnskap som ikke inneholder vesentlig feilinformasjon, verken som følge av misligheter eller feil.

Ved utarbeidelsen av årsregnskapet må ledelsen ta standpunkt til selskapets evne til fortsatt drift og opplyse om forhold av betydning for fortsatt drift. Forutsetningen om fortsatt drift skal legges til grunn for årsregnskapet med mindre ledelsen enten har til hensikt å avvikle selskapet eller legge ned virksomheten, eller ikke har noe annet realistisk alternativ.

Revisors oppgaver og plikter ved revisjonen av årsregnskapet

Vårt mål er å oppnå betryggende sikkerhet for at årsregnskapet som helhet ikke inneholder vesentlig feilinformasjon, verken som følge av misligheter eller feil, og å avgi en revisjonsberetning som inneholder vår konklusjon. Betryggende sikkerhet er en høy grad av sikkerhet, men ingen garanti for at en revisjon utført i samsvar med lov, forskrift og god revisjonsskikk i Norge, herunder ISA-ene, alltid vil avdekke vesentlig feilinformasjon. Feilinformasjon kan skyldes misligheter eller feil og er å anse som vesentlig

dersom den enkeltvis eller samlet med rimelighet kan forventes å påvirke de økonomiske beslutningene som brukerne foretar på grunnlag av årsregnskapet.

Som del av en revisjon i samsvar med lov, forskrift og god revisjonsskikk i Norge, herunder ISA-ene, utøver vi profesjonelt skjønn og utviser profesjonell skepsis gjennom hele revisjonen. I tillegg:

- ▶ identifiserer og anslår vi risikoen for vesentlig feilinformasjon i årsregnskapet, enten det skyldes misligheter eller feil. Vi utformer og gjennomfører revisjonshandlinger for å håndtere slike risikoer, og innhenter revisjonsbevis som er tilstrekkelig og hensiktsmessig som grunnlag for vår konklusjon. Risikoen for at vesentlig feilinformasjon som følge av misligheter ikke blir avdekket, er høyere enn for feilinformasjon som skyldes feil, siden misligheter kan innebære samarbeid, forfalskning, bevisste utelatelser, uriktige fremstillinger eller overstyring av intern kontroll;
- ▶ opparbeider vi oss en forståelse av den interne kontrollen som er relevant for revisjonen, for å utforme revisjonshandlinger som er hensiktsmessige etter omstendighetene, men ikke for å gi uttrykk for en mening om effektiviteten av selskapets interne kontroll;
- ▶ vurderer vi om de anvendte regnskapsprinsippene er hensiktsmessige og om regnskapsestimatene og tilhørende noteopplysninger utarbeidet av ledelsen er rimelige;
- ▶ konkluderer vi på om ledelsens bruk av fortsatt drift-forutsetningen er hensiktsmessig, og, basert på innhentede revisjonsbevis, hvorvidt det foreligger vesentlig usikkerhet knyttet til hendelser eller forhold som kan skape betydelig tvil om selskapets evne til fortsatt drift. Dersom vi konkluderer med at det foreligger vesentlig usikkerhet, kreves det at vi i revisjonsberetningen henleder oppmerksomheten på tilleggsopplysningene i årsregnskapet. Hvis slike tilleggsopplysninger ikke er tilstrekkelige, må vi modifisere vår konklusjon. Våre konklusjoner er basert på revisjonsbevis innhentet frem til datoen for revisjonsberetningen. Etterfølgende hendelser eller forhold kan imidlertid medføre at selskapets evne til fortsatt drift ikke lenger er til stede;
- ▶ vurderer vi den samlede presentasjonen, strukturen og innholdet i årsregnskapet, inkludert tilleggsopplysningene, og hvorvidt årsregnskapet gir uttrykk for de underliggende transaksjonene og hendelsene på en måte som gir et rettviseende bilde.

Vi kommuniserer med styret blant annet om det planlagte omfanget av revisjonen, tidspunktet for vårt revisjonsarbeid og eventuelle vesentlige funn i vår revisjon, herunder vesentlige svakheter i den interne kontrollen som vi avdekker gjennom vårt arbeid.

Uttalelse om øvrige lovmessige krav

Konklusjon om årsberetningen

Basert på vår revisjon av årsregnskapet som beskrevet ovenfor, mener vi at opplysningene i årsberetningen om årsregnskapet, forutsetningen om fortsatt drift og forslaget til disponering av resultatet er konsistente med årsregnskapet og i samsvar med lov og forskrifter.

Konklusjon om registrering og dokumentasjon

Basert på vår revisjon av årsregnskapet som beskrevet ovenfor, og kontrollhandlinger vi har funnet nødvendige i henhold til internasjonal standard for attestasjonsoppdrag (ISAE) 3000 «Attestasjonsoppdrag som ikke er revisjon eller forenklet revisorkontroll av historisk finansiell informasjon», mener vi at ledelsen har oppfylt sin plikt til å sørge for ordentlig og oversiktlig registrering og dokumentasjon av selskapets regnskapsopplysninger i samsvar med lov og god bokføringsskikk i Norge.

Drammen, 8. mars 2017
ERNST & YOUNG AS

Atle Terum
statsautorisert revisor

Uavhengig revisors beretning - Renovasjonsselskapet for Drammensregionen IKS

A member firm of Ernst & Young Global Limited

Eiermelding fra styret i RfD for driftsåret 2016

Utarbeidet og behandlet av styret i RfD 7.3.2017

Eiermelding for 2016

BAKGRUNN FOR EIERMELDINGEN

Eiermeldingen er utarbeidet med bakgrunn i selskapsavtalen og eierstrategien. Eierstrategien uttrykker de forventningene eierne har med sitt eierskap i RfD. Selskapsstrategi for 2014-2017 ble vedtatt høsten 2013 og er en konkretisering av hva styret og selskapet anser som sitt oppdrag etter eierstrategien. Denne eiermelding er en oppsummering av det tredje året i gjeldende strategiperiode. En revidert selskapsstrategi vil bli utarbeidet og fremlagt for representantskapet til behandling i løpet av 2017.

Eiermeldingen rapporterer i forhold til gjeldende eierstrategi og selskapsstrategi, og gir informasjon om planlagte endringer i tjenestetilbudet, samt vesentlige endringer i kostnadsnivået for selskapet.

I henhold til selskapsavtalen vil dette dokumentet gi eierne en beskrivelse av

- Måloppnåelse
- Planlagte endringer
- Kostnadsnivået
- Andre forhold

1. Måloppnåelse for 2016

Selskapets strategiplan for 2014-2017 har definert følgende mål:

Hovedmål 1: RfD skal tilby en miljøvennlig renovasjonstjeneste
Hovedmål 2: RfD skal tilby en brukervennlig renovasjonstjeneste
Hovedmål 3: RfD skal tilby en kostnadseffektiv renovasjonstjeneste

HOVEDMÅL 1: RFD SKAL TILBY EN MILJØVENNLIG RENOVASJONSTJENESTE

RfDs samlede aktiviteter har en større positiv miljøgevinst enn den forurensning som genereres av virksomheten. Klimaregnskapet har derfor et positivt resultat. Virksomheten bidro i 2016 til reduserte utslipp på 86 517 tonn CO₂. Dette tallet fremgår av RfDs klimaregnskap hvor CO₂-ekvivalenter benyttes som mål på effekten av gjenvinning, med fradrag av de utslipp selskapet selv genererer.

Klimaregnskapet for 2016 er ikke direkte sammenlignbart med det som er oppgitt i tidligere årsrapporter, da beregningsmetoden er endret. Nordisk kraftproduksjon blir stadig mer miljøvennlig, og det sammenlignes derfor med andre verdier enn tidligere. Målt etter samme beregningsmetode har klimanytte per tonn økt med ca. 3 prosent fra 2015 til 2016.

	2015	2016	Endring
Total klimanytte (tonn CO ₂)	86 283	86 517	0,3 %
Klimanytte per innbygger (kg CO ₂)	444	439	-1,0 %
Tonn CO ₂ per tonn avfall	0,75	0,77	2,9 %

Tabell 1: Klimanytte av innsamlet avfall.

Avfallsmengdene har i 2016 blitt redusert, både totalt og per innbygger. Dette er ubetinget positivt, selv om det isolert sett slår negativt ut i et klimaregnskap. Avfallsreduksjon er det øverste målet i norsk avfallspolitikk og RfD arbeider for dette i sitt kommunikasjonsarbeid.

Det er et strategisk mål for RfD at de samlede aktiviteter skal bidra til 100.000 tonn reduserte utslipp CO₂. Målt etter den nye beregningsmodellen er dette målet ikke oppnådd. Det paradoksale er at et klimaregnskap kun viser effekten for det avfallet som faktisk er oppstått, og modellen hensyntar ikke den positive effekten av reduserte avfallsmengder.

RfD vil fortsette arbeidet med å forbedre disse resultatene. Viktigste bidrag til klimaregnskapet er økt utsortering og optimal utnyttelse av ressursene. Samtidig settes fokus på egne utslipp, og fra 2017 vil renovasjonsskjøretøy benytte biogass som drivstoff.

I Avfall Norges Benchmark for 2016 var RfD på 4. plass av 22 deltakere i miljøstandard.

HOVEDMÅL 2: **RFD SKAL TILBY EN BRUKERVENNLIG RENOVASJONSTJENESTE**

I Avfall Norges Benchmark for 2016 ble RfD aller best av 22 deltakere på tjenestestandard. På opplevd kundetilfredshet oppnådde selskapet 79 poeng av 100 mulige. Dette er omtrent som gjennomsnittet i undersøkelsen, der de fleste deltakerne vurderes svært høyt på kundetilfredshet.

Det beste målet på om systemene oppfattes som brukervennlige, er om publikums adferd er i tråd med selskapets systemer. Som mål på om systemet er brukervennlig brukes derfor utsorteringsgrad som mål.

I selskapsstrategien er det satt en målsetting om at brukerne skal oppleve det så enkelt å sortere at maksimalt 30 prosent av avfallet blir restavfall. Dette målet er nådd. I 2016 ble 30 prosent av avfallet behandlet som restavfall, mens 70 prosent ble utsortert og behandlet som andre avfallstyper.

Kildesortering i Drammensregionen fungerer generelt godt, og de fleste innbyggerne er flinke til å sortere. RfD anser allikevel at det fortsatt ligger et potensial for enda bedre sortering på hjemmenivå, og driver løpende med kampanjer og holdningsskapende arbeid.

RfD har et langsiktig mål om å være blant de 5 beste renovasjonsselskapene i Norge målt på kundetilfredshet, og det arbeides kontinuerlig med tiltak for å nå dette målet.

HOVEDMÅL 3: **RFD SKAL TILBY EN KOSTNADSEFFEKTIV RENOVASJONSTJENESTE**

Det interkommunale samarbeidet gjør at RfD er et av Norges største renovasjonsselskap. Dette gir betydelige stordriftsfordeler, som gjenspeiles i kostnadsbildet. Gebyrnivået i RfD er lavere enn gjennomsnittet i Avfall Norges Benchmark for 2016 (nr. 8 av 22 deltakere).

Det er spesielt behandlingskostnadene som bidrar til lavere kostnader, mens innsamlingskostnadene er omtrent som gjennomsnittet. Fra 2017 forventes innsamlingskostnadene å gå ned, mens behandlingskostnader ser ut til å øke.

Kostnadseffektivitet har nær sammenheng med RfDs organisering som bestillerselskap, som over tid ser ut til å gi lavere kostnader enn å drive avfallsbehandling i egen regi. De senere år har RfD hatt økonomisk gevinst av at mange behandlingsanlegg har hatt overkapasitet. Renovasjonsgebyret har i senere år hatt en gunstig utvikling, og for de fleste kommuner har renovasjonsgebyret i 2016 vært lavere enn det var i 2012, målt i nominelle verdier.

MÅLOPPNÅELSE GENERELT

Styret er generelt godt fornøyd med selskapets måloppnåelse. RfD har et mål om å levere en renovasjonstjeneste som er miljøvennlig, brukervennlig og kostnadseffektiv. Det er derfor positivt å se at sorteringsgraden er høy, at avfallet utnyttes stadig bedre og at klimaregnskapet viser så positivt resultat. Renovasjonsgebyrene har de siste årene blitt redusert, grunnet lavere kostnader. Benchmarking mot andre renovasjonsselskap viser gode resultater. Det kan se ut til at avfallsveksten har stagnert, noe som er svært positivt fra et miljøperspektiv.

	Materialgjenvinning	Energiutnyttelse	Deponi	Totalt	Prosent
Sortert avfall	47 768	20 694	2 781	71 244	70 %
Restavfall	-	30 920	-	30 920	30 %
Totalt	47 768	51 614	2 781	102 164	
Prosent	47 %	51 %	3 %		

Tabell 2: Husholdningsavfall 2016 målt i tonn.

*Klær og sko til ombruk, samt jord, sand og grus levert på gjenvinningsstasjonene er ikke medregnet.

2. Planlagte endringer

Da prosjektet «Fremtidens kildesortering i Drammensregionen» ble behandlet av representantskapet i desember 2012, ble det tatt viktige beslutninger om nytt innsamlingssystem og nye gjenvinningsstasjoner. Det ble lagt vekt på at renovasjonsordningen skulle være både miljøvennlig, brukervennlig og kostnadseffektiv. Vedtakene fra 2012 er lagt til grunn for de viktigste tiltakene i senere år og de kommende år.

Følgende tiltak og systemendringer er nå gjennomført:

- Det ble bygget helt ny gjenvinningsstasjon i Lier, og en omfattende oppgradering ble gjort i Røyken. 2016 var første fulle driftsår, og de to stasjonene hadde betydelig økning i antall besøk sammenlignet med året før.
- Returpunktene ble nedlagt i 2015 og er nå erstattet med henteordning. For glass- og metall-emballasje har det medført 61 prosent økning i utsortert og innsamlet volum.
- Det er utarbeidet nye nettsider som ble lansert i 2016. Det er tatt i bruk app og SMS-varsling som i stor grad erstatter papirbasert informasjon. Elektronisk kommunikasjon utgjør nå selskapets primære kommunikasjon med innbyggerne.
- Nedgravde løsninger er tatt i bruk en rekke steder, og oppleves som en forbedring for nærmiljøet. Antall anlegg har økt fra 5 til 54 på fem år. Ingen utbyggere er pålagt slike tiltak, men informasjon og tilskuddsordninger er brukt som incentiver.

For de kommende år planlegges følgende tiltak og systemendringer:

- Det planlegges å bygge nye gjenvinningsstasjoner i Eiker og Drammen, etter samme utforming og konsept som Lier og Røyken. De mindre stasjonene skal også rustes opp til samme konsept, men i mindre målestokk. Investeringene vil være betydelige, og det er avsatt midler i selskapets vedtatte økonomiplan.
- Det skal bygges to nye omlastingsstasjoner. Arbeidet skal foregå innendørs, slik at dette er til minimal sjenanse for omgivelsene. Den første omlastingsstasjonen blir etter all sannsynlighet bygget i Øvre Eiker, og skal etter planen stå ferdig i 2018.
- Det skal i alle kommuner tilbys hytterrenovasjon som er tilpasset de ulike behov som fritids-eiendommene har.

- Arbeidet med utvikling av elektronisk kommunikasjon fortsetter, og det skal bl. a. utvikles selvbetjeningsløsninger med brukerinlogging.
- I tråd med vedtatt eierstrategi planlegges overgang til felles selvkostregnskap for alle kommuner fra og med 2018. Dette vil være en betydelig forenkling og medfører likt grunnlag for alle innbyggere. Det legges opp til at kommunestyrene fortsatt skal kunne vedta lokale ulikheter i tjenestetilbudet.
- Ny innsamlingskontrakt skal iverksettes i 2017. Det er samme selskap som tidligere som skal utføre tjenesten, men det kommer nye biler og rutene vil bli endret. RfD har i denne kontrakten stilt strenge krav til kvalitet, miljø og HMS. Det vil bli lagt stor vekt på oppfølging av at kontraktens vilkår overholdes.

3. Kostnadsnivå

Selskapets samlede driftskostnader har vært på 242,0 millioner kr. Dette er 4,7 millioner kr lavere enn budsjett. Avviket skyldes lavere faktiske kostnader enn budsjettet til omlasting og transport samt lavere til avsetning til etterdriftskostnader av deponier. Selskapets driftsinntekter er på 236,4 millioner kr. Dette er 2,0 millioner kr høyere enn budsjett.

Årets resultat gir et underskudd på 7,2 millioner kr, som er 6,5 millioner kr bedre enn budsjett. Bakgrunnen for at selskapet budsjetterer med underskudd, er at overskudd fra tidligere år på denne måten tilbakeføres til abonnentene i henhold til retningslinjer for selvkost.

Av årets resultat belastes 12,0 millioner kr av tidligere opparbeidet selvkostfond. Akkumulert selvkostfond pr. 31.12.2016 er på 42,8 millioner kr.

RfD er skattepliktig for den delen av virksomheten som gjelder næringsavfall. Skattekostnaden for 2016 er på 1,0 millioner kr. Selskapets næringskunder er i all hovedsak organisasjonsenheter i eierkommunene, for det meste skoler og barnehager.

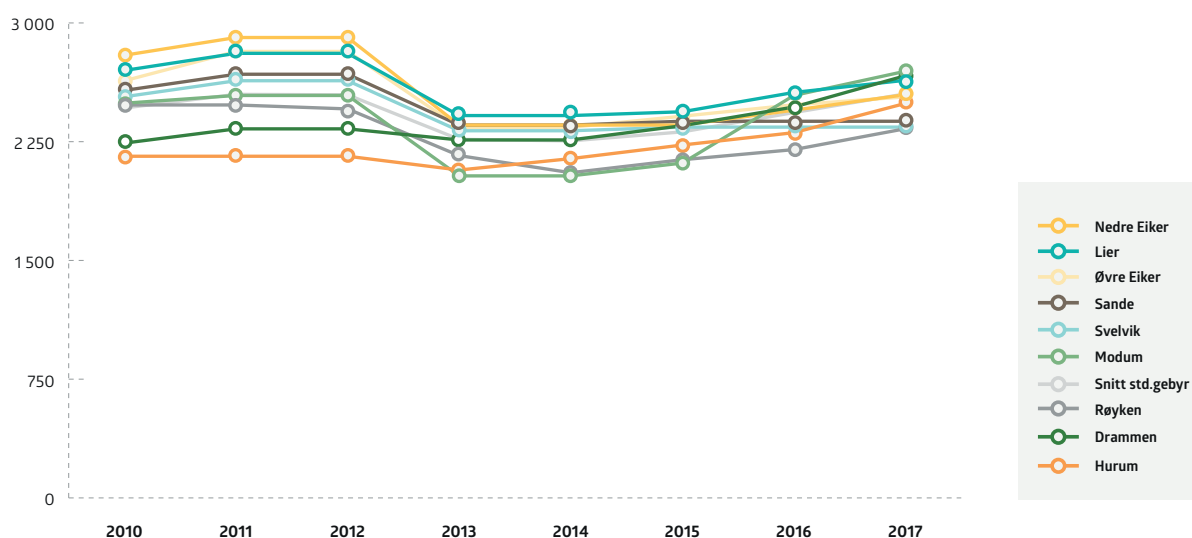
Styret har avsatt 15,7 millioner kr til dekning av fremtidige kostnader til etterdrift av deponier. Dette er en forpliktelse RfD har overtatt fra kommunene på anlegg hvor det tidligere har vært deponert husholdningsavfall.

Renovasjonsgebyrene har i senere år hatt en gunstig utvikling. Grunnet nedgang i kostnader satte alle kommuner ned gebyrene i 2013. Da det føres separate selvkostregnskap er det fortsatt noe variasjoner mellom gebyrene i de ulike kommunene, men kommunene har i gjennomsnitt lavere renovasjonsgebyr i 2016 enn i 2012.

4. Andre forhold

Grunnet store selvkostfond har det vært budsjettert med underskudd i senere år. Det planlegges for et underskudd også i 2017, men deretter vil renovasjonsgebyrene måtte harmoniseres med den reelle kostnaden. Grunnet ulike selvkostfond vil det være noe variasjoner i renovasjonsgebyrene mellom kommunene, men det planlegges harmoniserte gebyrer fra og med 2018. Ved overgang til felles selvkostregnskap vil ulikheter i selvkostfond bli hensyntatt, slik at ikke innbyggere skal tjene eller tape på overgangen.

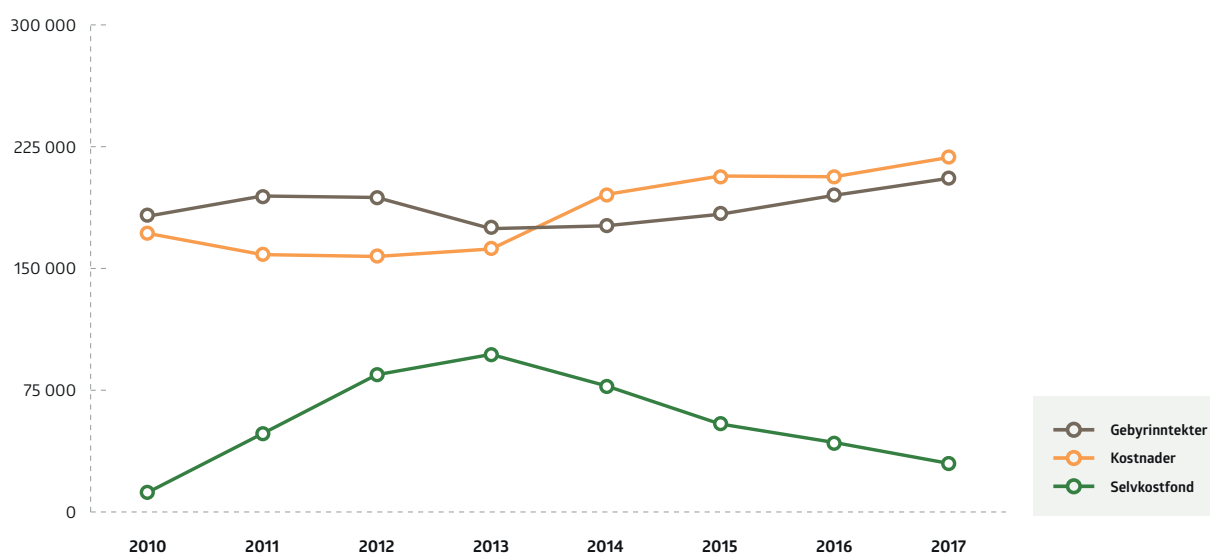
Standard renovasjonsgebyr 2010-2017

Figur 3: Standard renovasjonsgebyr i NOK.

Renovasjonsgebyrene ble satt ned i 2013 grunnet store selvkostfond som ble tilbakeført til innbyggerne. Ulikheter mellom kommunene skyldes ulik størrelse på selvkostfondene, og til en viss grad ulikheter i tjenestetilbudet.

Gebyrinntekter, kostnader og selvkostfond Regnskap 2010-2016 og Budsjett 2017

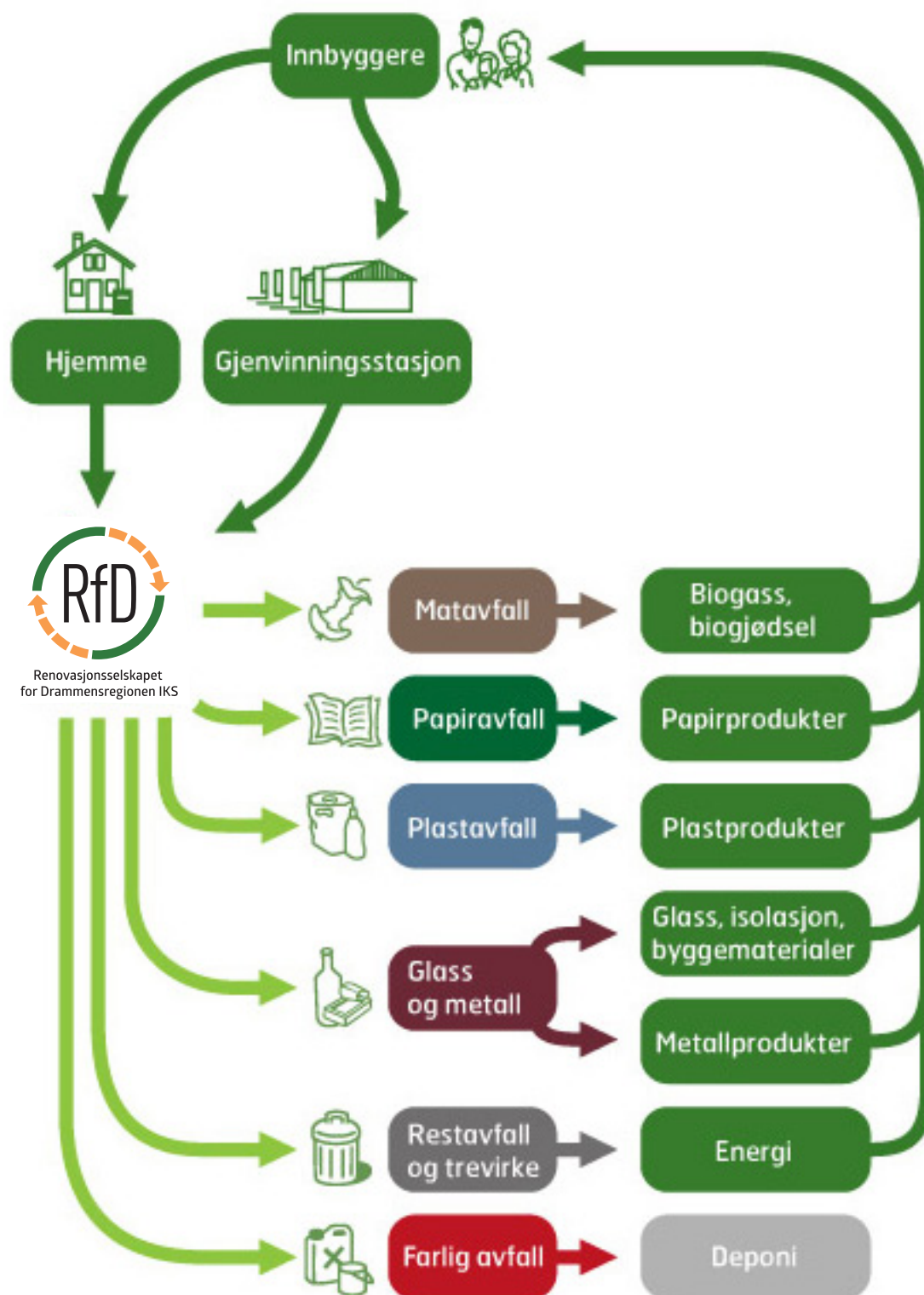
Figur 4: Gebyrinntekter, kostnader og selvkostfond i NOK.

Resultater

Nedenfor står beskrevet noen nøkkeltall som er sentrale for å vise selskapets resultater. Siste fem år er vist for å vise utvikling over tid.

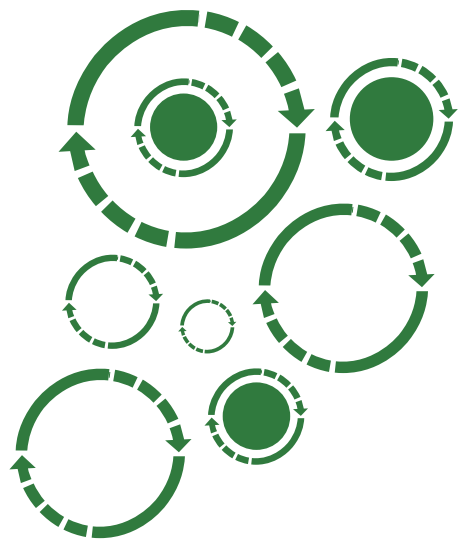
	Oppnådd i perioden 2012-2016	Kommentar
Avfallsmengder	2012: 104 370 tonn (556) 2013: 107 548 tonn (564) 2014: 107 558 tonn (557) 2015: 108 991 tonn (558) 2016: 102 164 tonn (515) *	Avfallsmengde per innbygger står i parentes. Det er svært positivt at avfallsmengdene nå reduseres, både totalt og per innbygger. * Fra 2016 er jord sand og grus ikke lenger regnet som avfall (ca. 3000 tonn).
Utsorteringsgrad	2012: 68 % 2013: 69 % 2014: 70 % 2015: 70 % 2016: 70 %	Utsortert avfall utnyttes i stor grad til materialgjenvinning, men også til energi-utnyttelse og annen behandling. Klimagevinsten ved sortert avfall er betydelig høyere enn for restavfall.
Feilsortering i matavfallet	2012: 4,2 % 2013: 11,1 % 2014: 7,4 % 2015: 5,6 % 2016: 5,6 %	Renhet i matavfallet er en forutsetning for at ressursene skal kunne utnyttes optimalt. For noen år tilbake var dette et problem men renheten i matavfallet er nå god (94,4 %).
Klimanytte	2012: 96 145 tonn CO ₂ 2013: 100 301 tonn CO ₂ 2014: 101 992 tonn CO ₂ 2015: 100 813 tonn CO ₂ 2016: 86 517 tonn CO ₂ **	Klimanytte av selskapets virksomhet regnes om til CO ₂ -ekvivalenter og gir positiv gevinst. ** Fra 2016 er beregningsmodellen endret, og kan ikke direkte sammenlignes over tid (se klimaregnskapet for nærmere forklaring).
Avvik (avfall ikke hentet)	2012: 1558 2013: 1860 2014: 1859 2015: 1939 2016: 2396 ***	Meldinger om avfall som ikke er hentet sier noe om nivået på tjenesten. Avvik utgjør ca. en halv promille, som er svært lavt. *** Fra 2016 er henteordningen utvidet med glass og metall som utgjør ca. 400 avvik.
Kundetilfredshet	2012: 80 2013: (ble ikke målt) 2014: 76 2015: 77 2016: 79	Resultat fra Avfall Norges Benchmarkundersøkelse har hatt en forbedring de siste årene. KTI-score mellom 72-80 regnes som tilfredsstillende.
Avfallsløsninger med nedgravde beholdere	2012: 5 (2 nye) 2013: 11 (6 nye) 2014: 14 (3 nye) 2015: 32 (18 nye) 2016: 54 (22 nye)	Nedgravde avfallsbeholdere har både estetiske og funksjonelle fordeler, spesielt i tettbygde områder med begrenset plass. RfD arbeider for å gjøre ordningen bedre kjent, slik at den kan tas i bruk av flere.
Gjennomsnittlig renovasjonsgebyr	2012: 2557 kr. 2013: 2271 kr. 2014: 2263 kr. 2015: 2324 kr. 2016: 2434 kr.	Selskapet har målsetting om en kostnads-effektiv tjeneste, noe som gir mulighet til å holde renovasjonsgebyret så lavt som mulig. Utviklingen på renovasjonsgebyr har vært gunstig i senere år.

Tabell 5: Oversikt over resultater siste 5 år.

Miljørapport

- Klimaregnskap
- Sortering
- Forsøpling

Miljørappport

KLIMAREGNSKAP

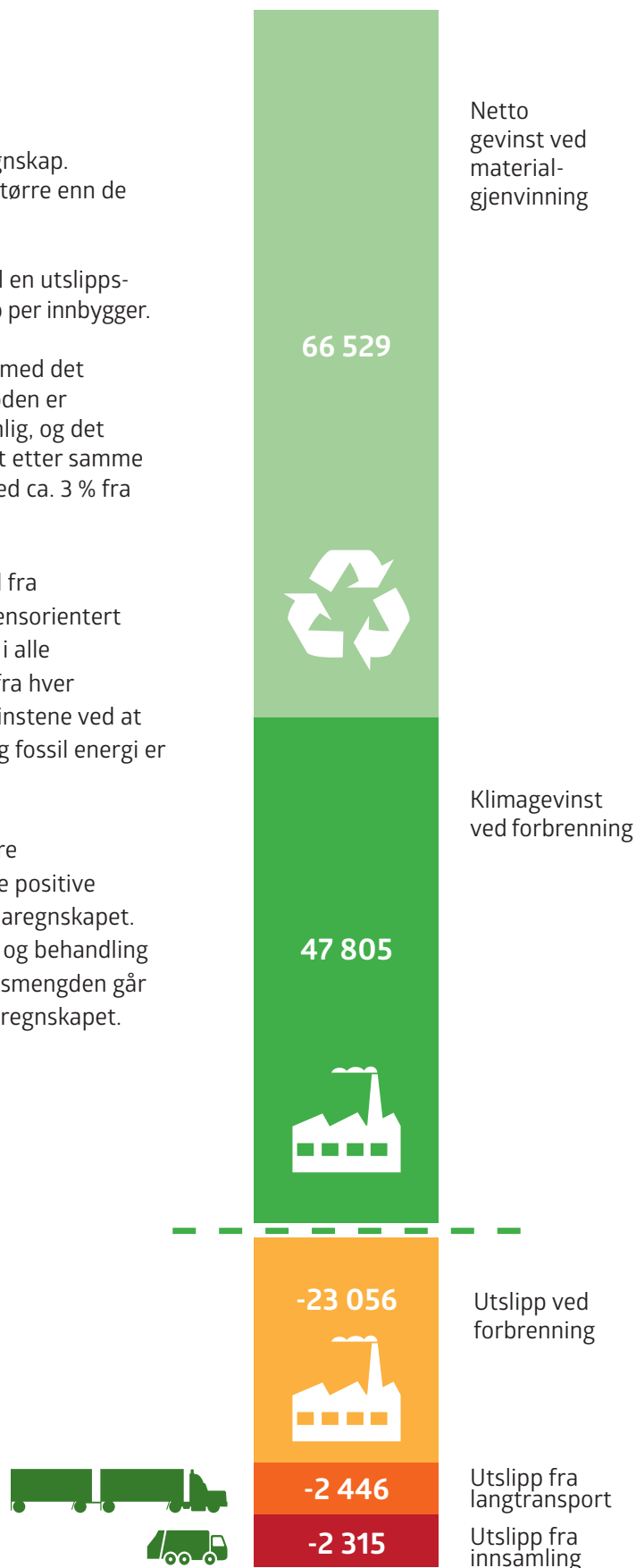
RfDs samlede aktiviteter gir totalt sett et positivt klimaregnskap. Dette viser at de positive sidene ved gjenvinning er langt større enn de negative sidene knyttet til transport og behandling.

Virksomhetens avfallshåndtering i 2016 bidro totalt sett til en utslippsbesparelse tilsvarende 86 517 tonn CO₂. Dette utgjør 439 kilo per innbygger.

Klimaregnskapet for 2016 er ikke direkte sammenlignbart med det som er oppgitt i tidligere årsrapporter, da beregningsmetoden er endret. Kraftproduksjon i Norden blir stadig mer miljøvennlig, og det sammenlignes derfor med andre verdier enn tidligere. Målt etter samme beregningsmetode har klimanytte per tonn gledelig økt med ca. 3 % fra 2015 til 2016.

RfDs klimaregnskap for innsamling og behandling av avfall fra Drammensregionen baserer seg på en modell for konsekvensorientert livsløpsanalyse (LCA). En livsløpsanalyse ser på utslippene i alle prosessene ved avfallsordningen, fra innsamling av avfall fra hver husholdning, til behandling og gjenvinning av avfallet. Gevinstene ved at gjenvunnet avfall erstatter andre jomfruelige materialer og fossil energi er også inkludert i klimaregnskapet.

Regnskapet viser kun reduksjon i CO₂, og tar ikke med andre miljømessige konsekvenser i beregningen. Det finnes andre positive effekter av kildesortering, som ikke er medtatt i dette klimaregnskapet. Klimaregnskapet viser kun konsekvensene ved innsamling og behandling av avfallet som faktisk oppstår. Paradokset er at når avfallsmengden går ned, gir dette et negativt regnskapsteknisk resultat i klimaregnskapet.

Klimagevinst og -utslipp for RfDs aktiviteter 2016 (kilde: Mepex Consult).

Klimanytte av innsamlet avfall

	2015	2016	Endring
Total klimanytte (tonn CO ₂)	86 283	86 517	0,3 %
Klimanytte per innbygger (kg CO ₂)	444	439	-1 %
Tonn CO ₂ per tonn avfall	0,75	0,77	3 %

Tabell 1: Klimanytte av innsamlet avfall. Kilde: Mepex Consult.

Klimaregnskapet inkluderer både direkte utslipp ved innsamling og transport, utslipp ved behandling og besparelser ved at avfallet utnyttes til erstatning for andre råvarer. Totalt sett viser beregningene en betydelig klimagevinst.

Det er gjort en enkel oppdatering av 2015-beregningen med samme endringer i forutsetninger som for 2016. Denne viser at den totale klimanytte er uendret eller noe økning fra 2015 til 2016 (tabell 1). Ettersom avfallsmengden er gått ned med 2,6 prosent har det vært en økning i klimanytte per kilo avfall.

AVFALLSREDUKSJON

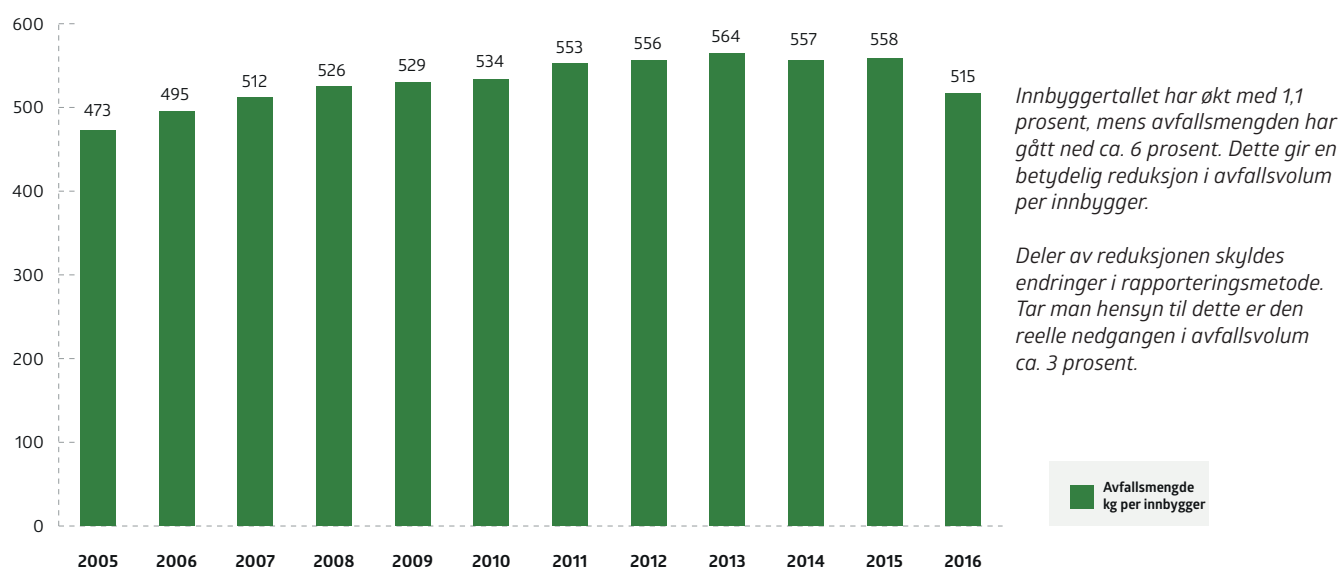
Avfallsreduksjon er ubetinget positivt for miljøet. Avfallsminimering er det øverste målet i de nasjonale avfallsmålene, fordi det beste for miljøet er å redusere avfallet. Dette målet arbeider RfD for å bidra til gjennom

kommunikasjonsarbeid og ved å legge til rette for ombruk.

Fra 2015 til 2016 var det en nedgang i den totale mengden husholdningsavfall i Drammensregionen fra 105 338 tonn til 102 164 tonn. Det betyr at innbyggerne i Drammensregionen produserte 3 prosent mindre avfall i 2016 enn året før, noe som er svært positivt. I 2016 kastet hver innbygger i gjennomsnitt 515 kilo husholdningsavfall.

Klimaregnskapet viser kun konsekvensene ved innsamling og behandling av avfallet som faktisk oppstår. Per i dag har vi ikke modeller i klimaregnskapet for å måle gevinsten ved å kaste mindre. Dersom denne besparelsen hadde inngått, ville dette gitt en klimagevinst og et svært positivt bidrag til klimaregnskapet.

Avfallsmengde kg per innbygger

OMBRUK

Ombruk er å bruke ting på nytt i sin nåværende stand eller å reparere dem. Effekten av ombruk er entydig positivt for miljøet. Mye av avfallet som kastes, kunne istedenfor blitt gitt til ombruk og således fått en lengre levetid. RfD oppfordrer alle til å bruke ting på nytt, og har lagt til rette for mottak av ombruksgjenstander på alle sine gjenvinningsstasjoner. Et nytt konsept for ombruk er lansert på gjenvinningsstasjonene i Lier og Røyken. Dette er blitt godt mottatt, og mengdene er økende.

Et klimaregnskap fanger ikke opp effekten av avfallsminimering eller ombruk, da vi ikke har modeller for dette. Dersom effekten av avfallsminimering og ombruk hadde inngått i regnskapet, ville dette vist en klimagevinst og et positivt bidrag til klimaregnskapet.

MATERIALGJENVINNING

Når avfall først oppstår, har materialgjenvinning som regel en større gevinst for miljøet enn å energiutnytte

avfallet. Derfor har materialgjenvinning en høyere rangering enn energiutnyttelse i avfallshierarkiet. Materialgjenvinningsgrad er et vanlig uttrykk for mål-oppnåelse. RfD hadde i 2016 en materialgjenvinningsgrad på 51 prosent for avfall som hentes hjemme, og 42 prosent for avfall som leveres på gjenvinningsstasjonene (noen av avfallstypene som leveres på gjenvinningsstasjoner er ikke egnet for materialgjenvinning).

Avfallshierarkiet beskriver prioriteringer i EUs rammedirektiv for avfall og norsk avfallspolitikk. RfD følger de samme prioriteringene i valg av behandlingsmetode og fastsettelse av mål.

De fleste utsorterte avfallstyper sendes til materialgjenvinning, og i RfDs klimaregnskap er det foretatt en utregning av klimagevinst for de største avfallstypene. Regnskapet viser at det nesten uten unntak er større gevinst ved å sortere avfallet enn ved å behandle det som restavfall.

Klimagevinst 2016 per tonn avfall

Kilde: Mepex Consult.

TRANSPORT

En betydelig andel av CO₂-utslipp fra RfDs virksomhet kommer fra transport av avfall. Omtrent halvparten, 2315 tonn, oppstår fra transport ved avfallsinnsamling og privatbilers transport til gjenvinningsstasjonene. Det resterende, 2446 tonn, oppstår ved langtransport fra RfDs anlegg og videre til behandlingsanleggene.

Ved langtransport av avfall utnyttes returtransport i så stor grad som mulig. Enkelte avfallstyper transporteres med tog. Selv om utslippene fra transport av avfall utgjør relativt lite i et klimaregnskap, vil en lokal utnyttelse av avfallet være å foretrekke. RfD er derfor glad for at matavfallet fra og med 2016 blir transportert til Tønsberg, i stedet for en betydelig lengre transport til Linköping i Sverige som tidligere. Dette er et resultat av at miljøvektlegges som kriterium ved tildeling av kontrakter.

BIOGASS

Matavfallet som samles inn fra Drammensregionen blir omgjort til biogass og biogjødsel. Siden våren 2016 har

matavfallet blitt behandlet ved «Den magiske fabrikken» i Tønsberg. Tidligere ble matavfallet fra Drammensregionen behandlet ved et biogassanlegg i Linköping i Sverige. For kildesortert matavfall har denne endringen hatt en svært positiv klimaeffekt. Fra 2015 til 2016 er klimanytten for matavfall mer enn doblet, fra 100 kg til 250 kg CO₂ per tonn avfall. Endringen skyldes først og fremst at det nye biogassanlegget som benyttes har en langt mer effektiv utvinning av biogass fra matavfallet. I tillegg er transportavstanden blitt kortere.

Biogassen erstatter fossilt drivstoff, og regnes for å være den beste ressursutnyttelse som er mulig å oppnå for matavfall. Biogass fra vårt matavfall benyttes blant annet som drivstoff for busser og renovasjonsbiler. Biogjødselen er et kompostprodukt av høy kvalitet, og benyttes i landbruket. At matavfallet fra Drammensregionen blir gjenvunnet til biogass regionalt har hatt stort fokus i RfDs kommunikasjon, og vil også ha det ytterligere i 2017 da RfDs egne renovasjonsbiler vil gå på biogass.

*Den magiske fabrikken,
Tønsberg.*

EFFEKTEN AV KILDESORTERING

Klimagevinsten for kildesortert avfall er betydelig høyere enn for restavfall, uavhengig av om det hentes hjemme, eller leveres på gjenvinningsstasjon. Gevinstene ved materialgjenvinning av sortert avfall er større enn ved forbrenning av restavfall. Restavfallet energiutnyttes og gir også en netto klimagevinst, men ikke like høy gevinst som materialgjenvinning gir. Økt kildesortering og materialgjenvinning kan dermed bidra til et totalt sett bedre klimaregnskap for RfD. Fra 2016 er energiutnyttelse sammenlignet med nordisk kraftproduksjon, noe som gir et riktigere og mer balansert bilde av gevinsten enn tidligere.

Den netto klimagevinsten etter at utslipp er fratrasket, er 86 517 tonn CO₂ ved gjenvinning av avfall. Av dette kommer 3/4 fra materialgjenvinning, mens 1/4 kommer fra energiutnyttelse av avfall. Bedre kildesortering vil kunne føre til enda bedre klimagevinst.

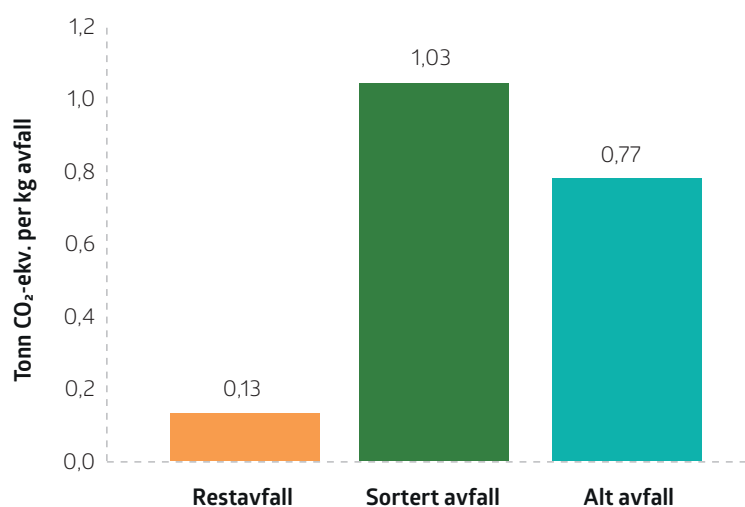
Mens materialgjenvinning kun oppgis med en netto effekt på klimaregnskapet, oppgis energiutnyttelse med både en gevinst av energien som produseres, og et klimautslipp fra forbrenningen.

Utslipp fra forbrenning av fossilt materiale er den største kilden til klimautslipp i RfDs virksomhet (83 prosent av totale utslipp), mens utslipp fra transport og innsamling har relativt lite bidrag (17 prosent av totale utslipp).

Figuren under viser at det er mye større klimagevinst ved sortert avfall enn ved restavfall. For sorterte avfallstyper er den gjennomsnittlige gevinsten på 1,03 tonn CO₂ per tonn avfall, mens for restavfallet er gevinsten på kun 0,13 tonn CO₂ per tonn avfall.

Avfallstypene med størst klimagevinst per tonn ved materialgjenvinning er elektrisk og elektronisk avfall, metallholdig avfall, plastemballasje og papiravfall. Grafen under viser også en stor gevinst av ombruk av klær og sko, som per definisjon ikke kategoriseres som avfall.

Netto klimagevinst for restavfall og sortert avfall i 2016

Kilde: Mepex Consult

Klimaregnskap for avfallshåndteringen hos RfD 2016

	Henteordning	Gjenvinningsstasjon	Totalt
Klimagevinster			
Netto klimagevinst ved materialgjenvinning	28 246	38 283	66 529
Klimagevinst ved forbrenning	18 600	29 205	47 805
Sum klimagevinster	46 846	67 488	114 334
Klimautslipp			
Utslipp ved forbrenning, fossilt	-17 219	-5 837	-23 056
Utslipp fra langtransport	-1 361	-1 085	-2 446
Utslipp ved innsamling av avfall	-1 150	-1 166	-2 315
Sum klimautslipp	-19 730	-8 087	-27 817
Netto resultat (gevinst)	27 116	59 401	86 517

Sortering og feilsortering

For å kunne gjenvinne avfallet, må vi holde de ulike avfallstypene fra hverandre. Derfor er kildesorteringen som hver enkelt innbygger gjør, så viktig.

Innbyggerne i Drammensregionen er flinke til å kildesortere, og i 2016 ble hele 70 prosent av husholdningsavfallet sortert. Men fortsatt er det mye avfall som skulle vært sortert bedre.

RfD tar regelmessig stikkprøver for å analysere innholdet i beholdere. Dette gir kunnskap om hvor kommunikasjonsiltak skal settes inn. Spesielt er det restavfallsbeholderen som inneholder en del feilsortering, mens innholdet i de øvrige beholderne er bra. De avfallstypene det er størst potensial for å forbedre kildesorteringen av er:

- **Matavfall:** en tredel av innholdet i restavfallsbeholderen er matavfall. Matavfall som kildesorteres sendes til en biogassfabrikk for gjenvinning, men cirka 43 prosent kastes feilaktig i restavfallet. Restavfall sendes til forbrenningsanlegg for energiutnyttelse, men siden mat har dårlig brennverdi er dette ikke optimal utnyttelse. Det ligger et stort potensial for bedre klimanytte ved å oppnå bedre kildesortering av matrestene.

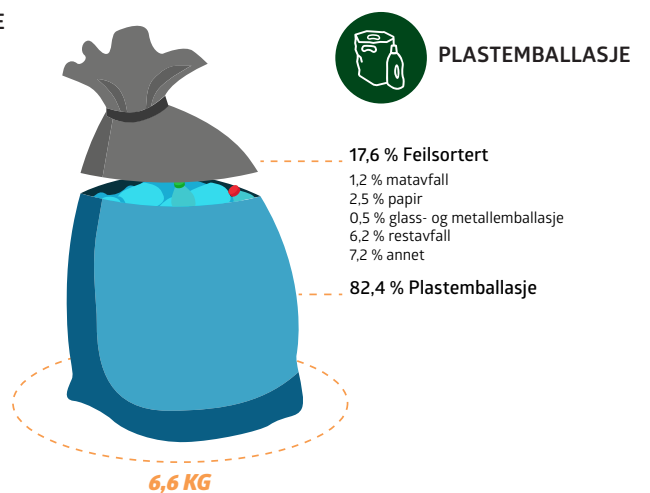
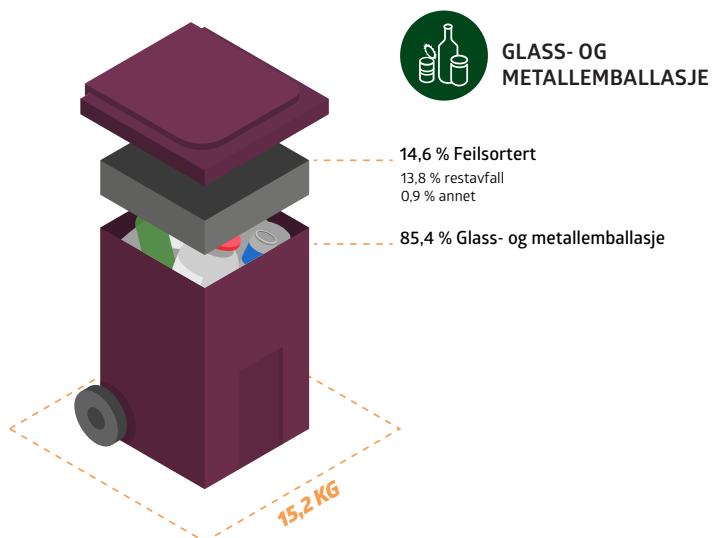
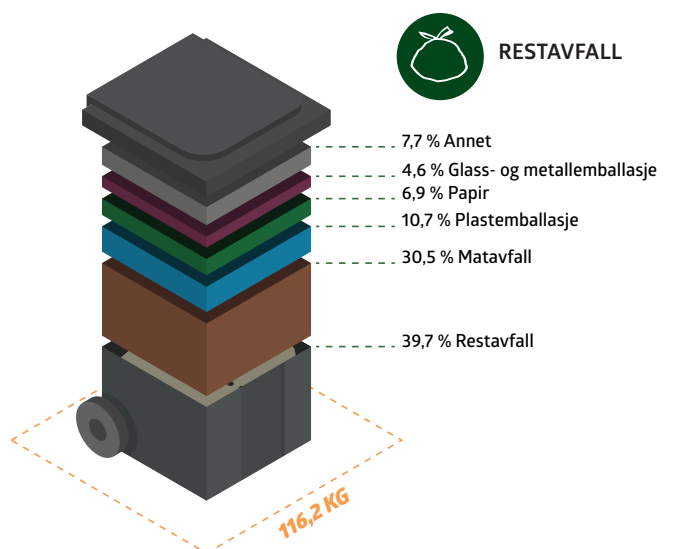
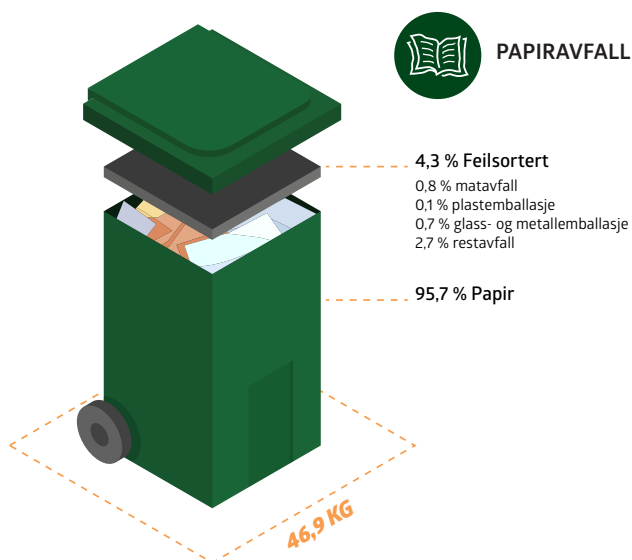
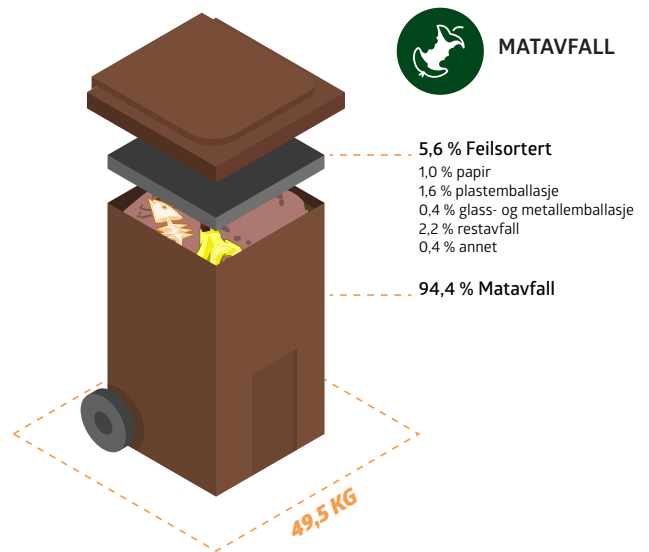
- **Plastemballasje:** Hele 71 prosent av plastemballasjen kastes feilaktig i restavfallet, og blir dermed ikke utnyttet til nye materialer. Plastemballasje er en avfallstype som utgjør mye i volum i en plastsekk, men som ikke er like synlig når det kastes mellom annet avfall i restavfallsbeholderen. Plastemballasje utgjør ikke så stor mengde i vekt, men klimagevinsten ved materialgjenvinning av sortert plastemballasje er stor.
- **Glass- og metallemballasje:** Innsamlet mengde har økt betydelig de siste årene, men fortsatt kastes 31 prosent feilaktig i restavfallet. Sammen med restavfallet har glass og metall liten nytteverdi, da det gir begrenset energi ved forbrenning. Det er langt mer energibesparende å gjenvinne glass og metall til å lage nye materialer.

Det positive resultatet av sorteringsanalysene RfD gjennomfører årlig, er at andelen avfall som kildesorteres øker litt for hvert eneste år. For få år siden var ca. 40 prosent lagt i feil beholder, noe som er redusert til 33 prosent i 2016. RfD arbeider kontinuerlig med informasjon og holdningsskapende tiltak for å øke kildesorteringsgraden og redusere feilsorteringen. Kildesortert avfall blir råvarer til nye produkter. Sammen gjør vi avfall til verdi.

Gjennomsnittlig innhold i en avfallsbeholder/plastsekk

Beholderne viser antall kg avfall per innbygger.
Kilde: Sorteringsanalyse Mepex Consult.

Forsøpling

Forsøpling er formelt sett ikke RfDs ansvar, men vi ønsker allikevel å bidra positivt så langt det er mulig. Gjennom god informasjon og holdningsskapende arbeid vil RfD påvirke til at alt avfall behandles gjennom de kanalene som tar best vare på ressursene.

Når forsøpling allikevel oppstår, er dette en konsekvens av at ressurser har kommet på avveie. I stedet for at materialer kan gjenvinnes, blir de til skade for miljøet.

Plast er en avfallstype som utgjør et spesielt stort miljøproblem når det kommer på avveie. Når plast havner i havet, brytes det opp i små biter som er svært ødeleggende for livet i havet. Dette har derfor fått en sentral plass i vår kommunikasjonsstrategi. Bruken av plast er økende, og konsekvenser av forsøpling er store. Det er særdeles viktig at plast håndteres på riktig måte. Det ligger betydelige muligheter i positiv miljøpåvirkning ved bedre kildesortering og gjenvinning av plastmaterialer.

Forurensningsloven setter begrensninger for hva renovasjonsgebyret skal benyttes til, og RfD har ikke anledning til å finansiere opprydding av for eksempel badeplasser eller andre offentlige områder. Avfall fra aksjoner som strandryddedagen og liknende kan allikevel leveres kostnadsfritt på tre av våre gjenvinningsstasjoner (Lindum, Follestad og Svelvik), takket være en statlig refusjonsordning. Gjennom vårt medlemskap i «Hold Norge Rent» søker RfD å påvirke og støtte opp under denne type tiltak.

RfD bidrar også til økt kunnskap om temaet forsøpling gjennom sitt kommunikasjonsarbeid, herunder opplæringstiltak rettet mot barn og unge. Ett av våre viktigste budskap er at vi alle må bidra til at ressurser ikke kommer på avveie, men behandles og utnyttes til beste for miljøet. RfDs systemer bidrar til at avfall kan utnyttes som verdifulle ressurser, og dermed ikke må behandles som et problem. I vår kommunikasjon vil plast være spesielt viktig, både fordi det er skadelig for miljøet og fordi det utgjør en viktig ressurs.

Plast på avveie utgjør et betydelig miljøproblem, spesielt i verdenshavene. Gjenvinning av plast er energibesparende og bidrar til riktig håndtering av en ressurs.

Ansatte 2016

Astrid Ehrlinger

Elisabeth Aale Sørum

Ellen Svendsvoll

Espen Solvang

Even Midtun

Gry Nessjøen

Inger Tandberg

Janne Bogstrand

Johan Rune Remmen

Lone Stenmyren

Marianne Bärnes

Marianne Holen

Marte Brændsrud

Mette Gilhuus Johansen

Mette Jansen

Rannveig Næss Olsen

Robert Lailey

Sven Draugsvoll

Tora Langseth

Tor Arne Bjørn

Trine-Elisabeth Torsrud

Øystein Nørvåg

**Sammen
gjør vi alt avfall
til verdi**

Postadresse:
Postboks 154 Bragernes,
3001 Drammen

Besøksadresse:
Grønland 1
3045 Drammen

Telefon: 32 04 97 00
E-post: post@rfd.no
www.rfd.no
[Facebook.no/RfDmiljo](https://www.facebook.com/RfDmiljo)